

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας

Χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για εκλογικές διαδικασίες

Ζέρβας Νικόλαος

Επιβλέπων: Στάμος Κωνσταντίνος

Πάτρα, Ιούνιος 2020

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	4
Εισαγωγή	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	6
1.1 Ιστορική αναδρομή στη χρήση της τεχνολογίας	6
1.2 Τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών	8
1.3 Η ελληνική πραγματικότητα	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	9
2.1 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση	9
2.2 Ηλεκτρονική δημοκρατία	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	14
3. 1Τα συστατικά της ηλεκτρονικής δημοκρατίας	14
3.2 Η ηλεκτρονική συμμετοχή	14
3.3 Η ηλεκτρονική ψηφοφορία	15
3.3.1 Ηλεκτρονική ψηφοφορία σε εκλογικά σημεία	18
3.3.2 Ηλεκτρονική ψηφοφορία μέσω διαδικτύου	18
3.4 Προϋποθέσεις για την ηλεκτρονική ψηφοφορία	19
3.5 Μειονεκτήματα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας	19
3.6 Ηλεκτρονική ψηφοφορία και διακυβέρνηση στην Ελλάδα	20
3.7 Θέματα ασφάλειας και προστασίας προσωπικών δεδομένων	22
4. Σκοπός	24
4.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα	24
4.2 Ερευνητικά ερωτήματα	24
5. Μεθοδολογία	25
5.1 Δείγμα	25
5.2 Περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας	25

5.2.1 Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου-Εργαλεία έρευνας	25
5.2.2 Στατιστική ανάλυση	26
5.2.3 Θέματα ηθικής και δεοντολογίας	26
5.2.4 Αδυναμίες της έρευνας	26
6. Αποτελέσματα.....	27
6.1 Περιγραφική στατιστική	27
6.1.1 Ατομικά στοιχεία	27
6.1.2 Απόψεις σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία	31
6.2. Αναλυτική στατιστική.....	45
6.2.1 Η επίδραση του φύλου.....	45
6.2.2 Η επίδραση της ηλικίας	49
6.2.3 Η επίδραση του μορφωτικού επιπέδου.....	52
6.2.4 Η επίδραση του επαγγέλματος	56
Συζήτηση.....	63
Συμπεράσματα	64
Βιβλιογραφία	66

Περίληψη

Εισαγωγή: Η ανάπτυξη της τεχνολογίας των τελευταίων ετών έχει επηρεάσει όλους τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας, ακόμα και τον τομέα της διακυβέρνησης. Έτσι πρόσφατα εισήχθη και η έννοια της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των ανισοτήτων και της ανικανότητας πρόσβασης στις εκλογικές διαδικασίες.

Σκοπός: Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν η αξιολόγηση των απόψεων των πολιτών για την ηλεκτρονική ψηφοφορία:

Μεθοδολογία: Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε ηλεκτρονικά, τυχαία σε 77 άτομα.

Αποτελέσματα: Πολυάριθμοι παράγοντες επηρεάζουν τις απόψεις των πολιτών σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία, μεταξύ αυτών και το φύλο, η ηλικία, η μόρφωση και η επαγγελματική ιδιότητα.

Συμπεράσματα: Η ηλεκτρονική ψηφοφορία μπορεί να μειώσει σημαντικά τις κοινωνικές ανισότητες, για το λόγο αυτό κρίνεται απαραίτητη η εκπαίδευση των πολιτών στη χρήση της τεχνολογίας.

Λέξεις κλειδιά: ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονική ψηφοφορία, διαδίκτυο

Abstract

Introduction: The recent technological advances have affected all aspects of the society, including the field of governance. As a result, e-voting has emerged in order to reduce the social inequalities that occur during elections.

Aim: The aim of this study was to investigate the attitude of citizens towards e-elections.

Methods: To that cause, questionnaires were supplied via internet, and the population's views were recorded. Also their personal characteristics such as sex, age, education and job were studied, on the way they probably affect vies towards e-voting.

Conclusions: E-voting can significantly reduce the social inequalities and therefore it is necessary that societies educate their citizens on the topic of technology and how to use it.

Key words: e-governance, e-voting, internet

Εισαγωγή

Το Ελληνικό πολίτευμα είναι το Δημοκρατικό, το οποίο έχει ως βάση του την κυριαρχία του λαού, επομένως ο βασικός φορέας εξουσίας στο κράτος είναι ο λαός. Όλες οι εξουσίες που ασκούνται από το κράτος πηγάζουν από το λαό. Ωστόσο, στη σύγχρονη εποχή που η δομή και η οργάνωση των κοινωνιών είναι περισσότερο πολύπλοκη, πολυάριθμοι παράγοντες συμβάλλουν στην αλλοίωση του δημοκρατικού τρόπου διακυβέρνησης, με αποτέλεσμα τελικά να μην ολοκληρώνονται οι θεμελιώδεις αρχές του.

Βέβαια οι πολίτες πάντοτε επιζητούν από την πλευρά τους και απαιτούν από το κράτος η διακυβέρνηση τους να είναι αρτιότερη και με ορθότερα μέσα, τα οποία να είναι φιλικά προς τους πολίτες, προκειμένου να ενισχύεται η συμμετοχή τους στα κοινά. Για να γίνει αυτό χρειάζονται λοιπόν σημαντικές αλλαγές στις πολιτικές διεργασίες, τέτοιες οι οποίες να κάνουν άμεση την πρόσβαση του λαού στην έμμεσα ασκούμενη δημοκρατία.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Ελλάδας (άρθρο 5) όλοι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην «Κοινωνία της Πληροφορίας». Μάλιστα είναι αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε ατόμου να έχει εύκολη πρόσβαση σε αυτή την πληροφορία, ιδιαιτέρως όταν διακινείται ηλεκτρονικά, ενώ το κράτος έχει υποχρέωση να παράγει, να ανταλλάσσει και να διαδίδει αυτήν την πληροφορία (Σύνταγμα).

Βέβαια τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί πως αυξημένη αποχή των πολιτών από τη διαδικασία της ψηφοφορίας, γεγονός που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία λόγω της αποστασιοποίησης των ανθρώπων από τα κοινά. Η εξέλιξη του τομέα της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών έχει δημιουργήσει νέες συνθήκες μέσα στις οποίες είναι δυνατή η ενεργός συμμετοχή των πολιτών στη διακυβέρνηση, γεγονός που δεν ήταν εφικτό με τα παραδοσιακά μέσα. Φαίνεται λοιπόν ότι από το συνδυασμό της δημοκρατικής διακυβέρνησης με τα νέα τεχνολογικά μέσα μπορεί να οδηγήσει στην καθολική συμμετοχή των πολιτών ή όπως αλλιώς ονομάζεται στην ηλεκτρονική δημοκρατία (e-democracy). Ειδικότερα ένα από τα μέτρα τα οποία μελετώνται με σκοπό να αντιστραφεί αυτό το φαινόμενο είναι η ηλεκτρονική-ψηφοφορία, η οποία συζητείται εντόνως τα τελευταία έτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1.1 Ιστορική αναδρομή στη χρήση της τεχνολογίας

Η χρήση της τεχνολογίας και ο τρόπος με τον οποίο αυτή έχει επέμβει στη ζωή μας τα τελευταία χρόνια έχει επηρεάσει όχι μόνο τον τομέα της οικονομίας, αλλά πρακτικά όλους τους τομείς της σύγχρονης κοινωνίας, όπως είναι οι προσωπικές και κοινωνικές σχέσεις, αλλά και τα μέσα διακυβέρνησης. Ήδη από την Παλαιολιθική εποχή, ο άνθρωπος των σπηλαίων ανακαλύπτοντας τη φωτιά πέρασε σε ένα επόμενο στάδιο στο οποίο ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τα ορυκτά μέταλλα και να κατασκευάζει εργαλεία. Με αυτόν τον τρόπο η εργασία του έγινε πιο αποδοτική και σταδιακά ανέπτυξε όλα εκείνα τα εφόδια που του επέτρεψαν να δημιουργήσει μια πιο οργανωμένη κοινωνία. Τελικά η χρήση των όπλων του επέτρεψε να τα χρησιμοποιήσει προς όφελος του και να καταλάβει περειαίρω γεωγραφικές περιοχές, οπότε και εξαπλώθηκε σε πολυάριθμα σημεία στον πλανήτη.

Τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα λοιπόν οδήγησαν τον άνθρωπο στην δημιουργία οργανωμένων κοινωνιών, οι οποίες μεταβάλλονταν έντονα και παράλληλα σχεδόν με την ανάπτυξη της τεχνολογίας (Κρεμμυδάς, 2001). Έτσι ενώ προηγουμένως κυριαρχούσε η φεουδαρχία, από το 16^ο αιώνα και μετά έγινε ένα πέρασμα στον καπιταλισμό με βάση τη βιομηχανία. Δύο αιώνες μετά η χρήση του ατμού οδήγησε στη Βιομηχανική επανάσταση, η οποία έφερε μεγάλες αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο συνάπτονταν τόσο οικονομικές όσο και κοινωνικές σχέσεις, καθώς και στο πολιτικό προσκήνιο. Ειδικότερα, οι χώρες οι οποίες διέθεταν ισχυρό τεχνολογικό εξοπλισμό ήταν αυτές που το χρησιμοποίησαν προς όφελος τους, επιδεικνύοντας τη δύναμη και την ισχύ τους. Η Pax Britannica ή αλλιώς η Βρετανική αυτοκρατορία εδραιώθηκε ακριβώς μέσα από τη στροφή της στη βαριά βιομηχανική παραγωγή και στην οικονομία (H Kinder, 2004).

Η ατμομηχανή και οι βιομηχανικές καινοτομίες που βασίζονταν στην εφεύρεση αυτής, οδήγησαν στη δημιουργία ενός νέου κοινωνικού και οικονομικού προσκήνιου, σχετικά με τον τρόπο που παράγονταν, διανέμονταν και καταναλώνονταν τα αγαθά, γεγονός που στη συνέχεια επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τις διακρατικές σχέσεις σπρώχνοντας σε αρκετές περιπτώσεις την κατάσταση στα άκρα, καθώς δημιουργήθηκαν σημαντικές διενέξεις. Ο Μαρξισμός και ο Καπιταλισμός ήταν οι δύο οικονομικές θεωρίες που ίσχυαν για την εποχή και οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα

τον Α' και Β' Παγκόσμιο πόλεμο αλλά και τον ψυχρό πόλεμο που ακολούθησε και ο οποίος διήρκησε πενήντα σχεδόν χρόνια. Το αποτέλεσμα ήταν τα κράτη να διαιρεθούν σε δύο στρατόπεδα, το σοσιαλιστικό και το καπιταλιστικό (Giblin, 2007).

Η τεχνολογία που χρησιμοποιήθηκε στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, είχε σκοπό να εμποδίσει ένα πυρηνικό πόλεμο μεταξύ των αντίπαλων κρατών. Το αποτέλεσμα αυτών των γεγονότων ήταν η δημιουργία του διαδικτύου, το οποίο αρχικά αναπτύχθηκε από τις ΗΠΑ με σκοπό να αμυνθούν απέναντι στην Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών. Το πρώτο δίκτυο που χρησιμοποιήθηκε ήταν το ARPANET (Advanced Research Projects Agency Net), το οποίο οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν με σκοπό να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ του στρατού και της κυβέρνησης, σε περίπτωση που η ΕΣΣΔ πραγματοποιούσε τις απειλές της και ξεκινούσε ο πυρηνικός πόλεμος.

Το 1990 έπεσε η ΕΣΣΔ και έληξε μαζί της και ο ψυχρός πόλεμος, οπότε και οι ΗΠΑ διακήρυξαν τη νέα τάξη πραγμάτων, σύμφωνα με την οποία η χρήση της τεχνολογίας στην πληροφορική και στην επικοινωνία ήταν πλέον ευρεία. Τελικά προέκυψε η παγκοσμιοποίηση η οποία προϋπέθετε την ψηφιοποίηση των οικονομικών συναλλαγών. Προφητικές ήταν οι σκέψεις του προέδρου της NASDAQ International ο οποίος δήλωσε ότι μέχρι το 2010, το 70% των συναλλαγών του παγκόσμιου χρηματιστηρίου θα πραγματοποιείται με τη χρήση υπολογιστή (Τομάς, 2001).

Από όλα τα παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών έχει εισβάλει στη ζωή όλων των κρατών και έχει αλλάξει την παγκόσμια αγορά, καθώς πλέον όλα τα κράτη έχουν την ικανότητα να συμμετέχουν σε αυτή μέσω του διαδικτύου. Ταυτόχρονα οι πολίτες αποκτούν ευκολότερα πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες, οπότε παρατηρείται και ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη λοιπόν η Τεχνολογία της Πληροφορικής και της Επικοινωνίας αυξάνει τη συμμετοχή των κρατών στη διεθνή αγορά και ταυτόχρονα ενισχύει την πολιτική διαφάνεια, την ποιότητα των παρεχόμενων δημόσιων υπηρεσιών, και ενισχύει την ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο (<http://sdnhq.undp.org/it4dev/>).

1.2 Τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

Ο όρος Τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, ο οποίος στα Αγγλικά αποδίδεται ως Information Communications Technology, αναφέρεται σε όλες εκείνες τις τεχνολογίες και στον εξοπλισμό των υπολογιστών, του διαδικτύου και της τηλεφωνίας, καθώς και στο χρησιμοποιούμενο λογισμικό, στις εφαρμογές και στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Σε αυτές τις τεχνολογίες περιλαμβάνονται οι τομείς της πληροφορικής και των επικοινωνιών, που στις μέρες μας είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι.

Η πληροφορική αφορά στον εξοπλισμό που χρησιμοποιείται και ο οποίος περιλαμβάνει υπολογιστές σε συνδυασμό με το αντίστοιχο λογισμικό, δηλαδή τα λειτουργικά προγράμματα τα οποία «τρέχει» ο υπολογιστής. Από την άλλη ο τομέας της επικοινωνίας βασίζεται στην ανάπτυξη των υπολογιστών και συγκεκριμένα στα δίκτυα τα οποία έχουν την ικανότητα να συνδέουν μεταξύ τους διάφορους υπολογιστές. Τα δίκτυα χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση τόσο δεδομένων με τη μορφή της φωνής όσο και με τη μορφή ψηφίων ή γραμμάτων, αλλά ακόμα και δεδομένα εικόνας, ήχου και βίντεο. Ακόμα τα δίκτυα αποθηκεύουν πληροφορίες, τις οποίες ο χρήστης είναι σε θέση να αναζητήσει πολύ εύκολα και να ανασύρει όσες επιθυμεί. Τέλος μέσω των δικτύων μπορούν να επικοινωνούν πολύ χρήστες ταυτόχρονα με περιφερειακά μηχανήματα όπως είναι οι εκτυπωτές για παράδειγμα. Τέλος ένα δίκτυο μπορεί να είναι περιορισμένης κλίμακας ή τοπικό όπως ονομάζεται, όπως μπορεί να συμβαίνει σε μια εταιρεία, ή μπορεί να έχει ευρεία κάλυψη.

Ένα είδος δικτύου είναι το διαδίκτυο, το οποίο από την εφεύρεση του τη δεκαετία του '60 μέχρι και σήμερα έχει καταλάβει όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής και έχει κυριαρχήσει σε αυτές. Η εξάπλωση του διαδικτύου γίνεται έκδηλη αν αναλογιστεί κανείς ότι το 35% του πληθυσμού της γης χρησιμοποιεί το διαδίκτυο και το ότι το αντίστοιχο ποσοστό για την Ευρώπη ξεπερνά το 63% (<https://www.internetworldstats.com/stats.htm>).

Τα πληροφοριακά συστήματα αποτελούνται από υπολογιστές αλλά και από τους χρήστες αυτών και σκοπός τους είναι να υποστηρίξουν και να παρέχουν ορισμένες κοινωνικές υπηρεσίες προς τους πολίτες. Πρακτικά λοιπόν τα πληροφοριακά συστήματα είναι σε θέση να καλύψουν όλες τις παρεχόμενες δημόσιες υπηρεσίες και να τις αντικαταστήσουν. Σκοπός της χρήσης λοιπόν του διαδικτύου είναι να

εκσυγχρονιστούν οι διαδικασίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και να διευκολυνθεί η πρόσβαση του πολίτη στις παρεχόμενες από το κράτος υπηρεσίες.

1.3 Η ελληνική πραγματικότητα

Είναι πολύ σημαντικό η Δημόσια Διοίκηση να γνωρίζει το βαθμό στον οποίο οι Έλληνες γνωρίζουν να χειριστούν την τεχνολογία, προκειμένου να επωφελούνται από τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Για το σκοπό αυτό η Ελληνική Στατική Αρχή, πραγματοποίησε το 2018 μία έρευνα με αντικείμενα τη χρήσης της τεχνολογίας πληροφόρησης και επικοινωνίας από τα ελληνικά νοικοκυριά. Στην έρευνα αυτή, η οποία και πραγματοποιήθηκε ηλεκτρονικά συμμετείχαν περίπου 5.200 νοικοκυριά και η μελέτη αφορούσε άτομα ηλικίας 16 έως 74 ετών.

Τα αποτελέσματα τα οποία προέκυψαν έδειξαν ότι το 60,4% των πολιτών είχε χρησιμοποιήσει ηλεκτρονικό υπολογιστή το προηγούμενο τρίμηνο, ενώ το ίδιο σχεδόν ποσοστό (60,4%) είχε κάνει ταυτόχρονα και χρήση του διαδικτύου. Το ανησυχητικό βέβαια ήταν το γεγονός ότι στις ηλικίες 65-74 ετών, στην μεγαλύτερη δηλαδή ηλικιακή κλίμακα μόνο ένας στους δέκα χρησιμοποιούσε το διαδίκτυο, ενώ αντίθετα στις ομάδες 16-24 ετών μόνο ένας στους δέκα δεν το χρησιμοποιούσε. Το 29,2% του πληθυσμού λοιπόν κινδύνευε να αποκλειστεί από το διαδίκτυο λόγω ηλικίας. Στην ίδια μελέτη η χρήση του διαδικτύου συσχετίστηκε με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, γεγονός που υποδεικνύει την ύπαρξη κοινωνικών κριτηρίων για την πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας. Το ποσοστό λοιπόν των ατόμων που παρουσιάζει κίνδυνο αποκλεισμού από το διαδίκτυο λόγω του μορφωτικού τους επιπέδου ήταν 34,1%. Τέλος, ένα τρίτο και σημαντικό κριτήριο αποκλεισμού το οποίο είναι ιδιαίτερα επίκαιρο είναι η ανεργία, αφού όπως φάνηκε το 49,4% του πληθυσμού που δεν εργάζεται αντιμετωπίζει κίνδυνο εντοπισμού (<https://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 Ηλεκτρονική διακυβέρνηση

Πριν γίνει εκτενέστερη αναφορά στην έννοια της ηλεκτρονικής δημοκρατίας, κρίνεται απαραίτητο να οριστεί και η ηλεκτρονική διακυβέρνηση (e-governance), καθώς και ο σκοπός αυτής. Η Ηλεκτρονική διακυβέρνηση λοιπόν έχει ως σκοπό να

εκσυγχρονιστεί το κράτος αλλά και η δημόσια διοίκηση, με την ευρεία χρήση των Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών. Σκοπός είναι οι διαδικασίες για την ολοκλήρωση μιας πολιτικής πράξης, αλλά και οι προσφερόμενες υπηρεσίες να αναβαθμιστούν. Η αναβάθμιση αυτή υπολογίζεται ότι θα δώσει στη Διοίκηση του κράτους την ικανότητα να λειτουργεί περισσότερο αποτελεσματικά και αποδοτικά, έτσι ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των πολιτών. Ταυτόχρονα, οι πολίτες θα έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων (ΥΔΜΗΔ, 2016b).

Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι προκειμένου η ηλεκτρονική διακυβέρνηση να εκπληρώσει τους στόχους της και να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πολιτών θα βασιστεί σε μεγάλο βαθμό στη χρήση της τεχνολογίας και των μέσων τηλεπικοινωνίας.

Ο ορισμός της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που δόθηκε από τη Διεθνή Ένωση Τηλεπικοινωνιών (International Telecommunication Union) είναι πιο διευρυμένος και της προσδίδει ένα ευρύτερο στόχο. Σύμφωνα με τον εν λόγω ορισμό λοιπόν, η ηλεκτρονική διακυβέρνηση έγκειται στη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας από την πλευρά της κυβέρνησης. Απώτερος σκοπός αυτής της διαδικασίας είναι να βελτιωθεί αισθητά ο τρόπος με τον οποίο πραγματώνεται η διοίκηση του κράτους, και ταυτόχρονα να προωθηθούν οι δημοκρατικές αρχές και οι μηχανισμοί (ITU, 2008).

Η Παγκόσμια Τράπεζα επίσης προσπάθησε να ορίσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Έτσι η χρήση της διαθέσιμης τεχνολογίας της επικοινωνίας και της πληροφορίας από την κυβέρνηση οποιουδήποτε κράτους, θεωρείται ως ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Μέσα από αυτή τη διακυβέρνηση γίνεται αναδιαμόρφωση των σχέσεων μεταξύ των πολιτών, των επιχειρήσεων, των κυβερνήσεων και όλα τα στοιχεία της κοινωνίας. Σκοπός της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σύμφωνα με αυτό τον ορισμό, είναι οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες να προσφέρονται καλύτερα στους πολίτες και να έχουν ισότιμη και εύκολη πρόσβαση τόσο στην πληροφορία όσο και στην αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση του κράτους. Με τον τρόπο αυτό, η διαφθορά περιορίζεται, τα έσοδα αυξάνονται καθώς περιορίζεται το κόστος των υπηρεσιών και αυξάνεται η διαφάνεια του κράτους (C Shailendra, 2007). Ο τελευταίος αυτός ορισμός υποδηλώνει ότι σκοπός της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης

είναι να αναδιαμορφωθούν ριζικά οι διαδικασίες διακυβέρνησης με σκοπό την πλήρη πάταξη της διαφθοράς και την ανάδειξη του ρόλου του πολίτη.

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση υλοποιείται μέσα από τρία μοντέλα, τα οποία αναλύονται στη συνέχεια (Α Τσακαλίδης, 2016):

- Κυβέρνηση με κυβέρνηση: σκοπός αυτού του είδους διακυβέρνησης είναι η βελτίωση των υπηρεσιών προς όφελος της κυβέρνησης
- Κυβέρνηση με πολίτη: αποσκοπεί στη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των πολιτών και της κυβέρνησης
- Κυβέρνηση με επιχείρηση: αποσκοπεί στη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των δύο με στόχο να δημιουργηθούν συνεργασίες οι οποίες θα έχουν οικονομικό όφελος και για τους δύο

2.2 Ηλεκτρονική δημοκρατία

Όπως προαναφέρθηκε η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αποτελεί μία προσπάθεια να μετασχηματιστεί η κυβέρνηση σε μια πιο καινοτόμα μορφή η οποία χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας. Σκοπός των μεταρρυθμίσεων στις κυβερνητικές διαδικασίες είναι η καλύτερη πρόσβαση των πολιτών στους δημόσιους φορείς και στις κρατικές υπηρεσίες, με σκοπό να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής τους (ΥΔΜΗΔ, 2016α).

Η ηλεκτρονική διακυβέρνηση αφενός αποσκοπεί στην μείωση του κόστους παροχής δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες, καθότι εφόσον θα πραγματώνονται ηλεκτρονικά δε θα απασχολούνται υπάλληλοι για να ολοκληρώσουν αυτές τις διαδικασίες. Ταυτόχρονα βελτιώνεται το επίπεδο ζωής των πολιτών διότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι πολύ πιο ποιοτικές και η εξυπηρέτηση άμεση. Έτσι μέσω της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης επιτυγχάνεται η ισότιμη πρόσβαση των πολιτών προς τις κρατικές υπηρεσίες. Άρα μέσα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση πρακτικά επιτυγχάνεται η ισοτιμία, η ισονομία και η λογοδοσία που αποτελούν βασικά στοιχεία της δημοκρατίας. Συνεπαιγωγικά η ηλεκτρονική διακυβέρνηση προάγει τη δημοκρατία, καθώς δίνει το δικαίωμα σε όλους τους πολίτες να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά (συμμετέχοντας σε ηλεκτρονικές κρατικές υπηρεσίες), ενώ ταυτόχρονα λόγω του ότι οι συναλλαγές πραγματοποιούνται απρόσωπα περιορίζονται οι προκαταλήψεις και όλοι οι πολίτες εξυπηρετούνται ισότιμα. Επομένως συμπεραίνεται ότι, μέσα από την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, προάγεται η

δημοκρατία, η οποία ονομάζεται ηλεκτρονική, λόγω του ότι πραγματοποιείται μέσα από ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Η τεχνολογία λοιπόν εισβάλλοντας ακόμα και στην πολιτική του κράτους, ενδυνάμωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς και θέσπισε την ηλεκτρονική δημοκρατία (G Spirakis, 2010).

Στο σημείο αυτό λοιπόν κρίνεται απαραίτητο να δοθεί ο ορισμός της ηλεκτρονικής δημοκρατίας, σύμφωνα με τον οποίο στο αποτελεί την εφαρμογή των τεχνολογικών μέσων και της τεχνολογίας της πληροφορίας, προκειμένου να ενδυναμωθεί το δημοκρατικό στοιχείο της εφαρμοζόμενης πολιτικής. Υπό αυτό το πλαίσιο λοιπόν, το διαδίκτυο χρησιμοποιείται προς όφελος των πολιτών και στηρίζεται σθεναρά το δημοκρατικό καθεστώς.

Ένας ακόμα ορισμός έχει δοθεί από τον Steven Clift ο οποίος θεωρείται πρωτοπόρος στη χρήση της τεχνολογίας για το γενικό καλό. Ειδικότερα λοιπόν, η ηλεκτρονική δημοκρατία αφορά στη χρήση της τεχνολογίας της πληροφορίας και της επικοινωνίας, καθώς και διαφόρων στρατηγικών, από τους φορείς της δημοκρατίας (μέσα μαζικής ενημέρωσης, πολίτες/ψηφοφόρους, πολιτικές οργανώσεις, κυβερνήσεις κ.α.) προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι κυβερνητικές διαδικασίες τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό, αλλά και διεθνές επίπεδο (<https://personaldemocracy.com/steven-clift>).

Ο Εκπαιδευτικός Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών ή όπως είναι ευρύτερα γνωστός UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ορίζει την ηλεκτρονική δημοκρατία ως τη χρήση της τεχνολογίας της επικοινωνίας και της πληροφορίας, προκειμένου να παρέχονται αυξημένες ευκαιρίες στους πολίτες να συμμετέχουν και να εμπλέκονται στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων, προκειμένου να πληρούνται και να ικανοποιούνται οι ανάγκες και οι επιθυμίες των πολιτών (<https://personaldemocracy.com/steven-clift>).

Σύμφωνα με την εργασία των Spirakis et al., στην ηλεκτρονική δημοκρατία περιλαμβάνονται οι τεχνολογικές καινοτομίες, οι οποίες ενισχύουν και βελτιώνουν τους δημοκρατικούς θεσμούς, με ή χωρίς τη χρήση του διαδικτύου. Ο εν λόγω θεσμός βασίζεται στην τεχνολογία της επικοινωνίας και της πληροφορίας και δίνει στους πολίτες τη δυνατότητα να έχουν ενεργό συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, που αφορούν στο δημόσιο όφελος (G Spirakis, 2010).

Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί πως ορισμένοι μελετητές είναι πολέμιοι της άποψης ότι η ηλεκτρονική δημοκρατία μπορεί να αντικαταστήσει το παραδοσιακό σύστημα που χρησιμοποιείται ακόμα και σήμερα στις διεθνείς κυβερνήσεις. Αυτό οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η χρήση της πληροφορίας, της τεχνολογίας και της επικοινωνίας δεν ενσωματώνει πλήρως την έννοια της δημοκρατίας. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί μόνο στην περίπτωση που η ηλεκτρονική δημοκρατία λάμβανε τη μορφή της «αγοράς» της Αρχαίας Ελλάδας, βέβαια μέσα από πλατφόρμες επικοινωνίας, μέσα από τις οποίες θα έχει το δικαίωμα και την ικανότητα κάθε πολίτης να συζητά την τρέχουσα πολιτική κατάσταση, τα ζητήματα που προκύπτουν τα προβλήματα που επικρατούν και να εκφράζουν την άποψη τους σχετικά με την ανεύρεση λύσεων και στάσεων, ή ακόμα και με την ψήφιση των νόμων. Τέλος, κρίνεται σκόπιμο αυτές οι ηλεκτρονικές «αγορές» να πραγματοποιούνται μέσα από διεθνείς πλατφόρμες, προκειμένου οι πολίτες όλης της γης να συζητούν για την παγκόσμια επικαιρότητα.

Από όλα τα παραπάνω λοιπόν προκύπτει ότι ο σημαντικότερος στόχος της ηλεκτρονικής δημοκρατίας είναι να χρησιμοποιούνται τα νέα τεχνολογικά μέσα της πληροφόρησης και της επικοινωνίας, προκειμένου όλοι οι πολίτες να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στη διαμόρφωση της κοινωνίας, λαμβάνοντας οι ίδιοι αποφάσεις. Η ηλεκτρονική δημοκρατία προσπαθεί να φέρει εις πέρας ένα πολύ δύσκολο εγχείρημα, δηλαδή την αλληλεπίδραση των πολιτών με την κυβέρνηση, γεγονός το οποίο θα ήταν αδιανόητο αν απαιτούνται η φυσική παρουσία των πολιτών. Ταυτόχρονα, λόγω αυτής της αλληλεπίδρασης οι πολίτες αισθάνονται αλληλεγγύη, δημιουργούνται δίκτυα και συμμαχίες με σκοπό το κοινό όφελος. Λόγω του ότι οι πολίτες μπορούν να εκφράζονται, να διαφωνούν, να προασπίζονται τα δικαιώματά τους και να φέρνουν αντιρρήσεις, η κυβέρνηση έχει πλήρη γνώση της κατάστασης, οπότε δεν προβαίνει στη λήψη μέτρων τα οποία θα έρχονταν σε σύγκρουση με τις επιθυμίες των πολιτών. Ένα από τα σημαντικότερα ίσως στοιχεία της ηλεκτρονικής δημοκρατίας είναι το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν περιθωριοποιούνται για το χρώμα τους, τη γλώσσα που μιλούν, το επάγγελμα τους και άλλα, καθώς όλοι έχουν ισότιμη πρόσβαση. Τέλος η πολιτική διαφάνεια ενισχύεται καθώς οι πολιτικοί αισθάνονται ευθύνη απέναντι στους πολίτες, καθώς λογοδοτούν σε αυτούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1 Τα συστατικά της ηλεκτρονικής δημοκρατίας

Τα δύο βασικά συστατικά της ηλεκτρονικής δημοκρατίας είναι η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία. Η πρώτη εστιάζει στην παροχή της πληροφόρησης στους πολίτες προκειμένου να καταφέρουν να διαμορφώσουν την κοινή γνώμη, ενώ η δεύτερη αφορά στη διαδικασία λήψης πολιτικών αποφάσεων. Μόνο μέσα από αυτές τις δύο συνιστώσες είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο σκοπός της ηλεκτρονικής δημοκρατίας.

Για της δύο αυτές όψεις της δημοκρατίας ο J Collodi υποστηρίζει ότι (Collodi, 2016):

- Η ηλεκτρονική συμμετοχή αποτελεί μια κάθετη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ των πολιτικών αξιωματούχων και των πολιτών, χρησιμοποιώντας την ταχύτητα, την ευελιξία και την αμεσότητα που χαρίζει η τεχνολογία στους χρήστες της
- Η ηλεκτρονική ψηφοφορία είναι μια οριζόντια διαδικασία, περισσότερο πολύπλοκη, με τη χρήση της οποίας είναι δυνατόν οι πολίτες να ασκήσουν πολιτική πίεση στις κυβερνήσεις.

3.2 Η ηλεκτρονική συμμετοχή

Σκοπός της ηλεκτρονικής συμμετοχής είναι να δεσμεύσει τους πολίτες στις δημοκρατικές διαδικασίες του κράτους, μέσα από την τεχνολογία της επικοινωνίας και της πληροφόρησης. Οι διαδικασίες αυτές μπορεί να σχετίζονται με τις παρεχόμενες υπηρεσίες, τη λήψη αποφάσεων αλλά και θέματα διοίκησης (D Zissis, 2016). Ακόμα η ηλεκτρονική συμμετοχή αφορά και στην αλληλεπίδραση μεταξύ της κοινωνίας και της επίσημης πολιτικής. Σκοπός της είναι η να ενδυναμωθεί η κριτική σκέψη και η ικανότητα των πολιτών να αποφασίσουν συνειδητά σχετικά με ζητήματα που τους αφορούν, ενώ παράλληλα δίνει και την ευθύνη στα χέρια των πολιτών, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο.

Η ηλεκτρονική συμμετοχή, δίνει στους πολίτες την ευκαιρία να ενημερωθούν να εκφραστούν με τη χρήση ηλεκτρονικών δημοσκοπήσεων και ψηφοφοριών χρησιμοποιώντας την τεχνολογία ως εργαλείο. τα ηλεκτρονικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται σε αυτή την περίπτωση είναι τα φόρουμ και τα blogs, καθώς και πλατφόρμες σύγχρονης επικοινωνίας (G Spirakis, 2010).

3.3 Η ηλεκτρονική ψηφοφορία

Η ηλεκτρονική ψηφοφορία αφορά στην ελευθερία που μπορεί να έχει κάθε πολίτης στον τομέα της πολιτικής, συμμετέχοντας ενεργά στην πολιτική σκηνή θεσμικά, εξασκώντας το δικαίωμα εκλογής πολιτικών προσώπων της επιλογής του. Άρα λοιπόν μέσα από την ηλεκτρονική ψηφοφορία εξασκείται το πολιτικό δικαίωμα της ελεύθερης εκλογής ενός πολιτικού αντιπροσώπου, ο οποίος έχει τα κατάλληλα χαρακτηριστικά και πρεσβεύει καλύτερα τα πιστεύω τους.

Οι Spirakis et al., ορίζουν την ηλεκτρονική ψηφοφορία ως την εφαρμογή του πολιτικού δικαιώματος της ψήφου χρησιμοποιώντας ηλεκτρονικά μέσα. Σε αυτή την προσέγγιση περιλαμβάνονται όλα τα θέματα που αφορούν στην εκλογική διαδικασία, όπως είναι η ψηφοφορία, η καταμέτρηση των ψήφων κ.α. (G Spirakis, 2010). Πο Smith et al., υποστηρίζουν ότι σκοπός της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας είναι να αυξηθεί ο αριθμός των πολιτών που συμμετέχουν ενεργά στην εκλογική διαδικασία, της οποίας η ποιότητα αναβαθμίζεται σαφώς λόγω της αυξημένης συμμετοχής. Ακόμα στόχος είναι να αυξηθεί η πρόσβαση των πολιτών στην τεχνολογία της πληροφορίας και να ενδυναμωθούν οι θεσμοί της δημοκρατίας (Smith, 2007).

Σύμφωνα με τους Κεμαλής και συν., η ηλεκτρονική ψηφοφορία ορίζεται εκείνη η διαδικασία ψηφοφορίας στην οποία χρησιμοποιούνται οι τεχνολογίες της πληροφορικής και της επικοινωνίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η πρόσβαση των πολιτών στην εκλογική διαδικασία. Έτσι η ηλεκτρονική ψηφοφορία μπορεί να πραγματοποιείται τόσο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο, αλλά ακόμα και σε τοπικό όπως σε συμβούλια, συνελεύσεις κ.α. (Κεμαλής, 2006).

Η ηλεκτρονική ψηφοφορία φαίνεται λοιπόν να είναι πιο αποτελεσματική στην εκλογική διαδικασία, σε σχέση με τη χρήση των παραδοσιακών μέσων. Έτσι το εν λόγω είδος ψηφοφορίας ξεκινήσει να εφαρμόζεται ορθά και με σύνεση, τότε πρόκειται να εξαλειφθεί παντός τύπου διαφθορά διέπει την εκλογική διαδικασία, όπως μπορεί να συνέβαινε στην περίπτωση που κάποιος άνθρωπος συμμετείχε για παράδειγμα στην καταμέτρηση των ψήφων. Έτσι οι πολίτες αισθάνονται μεγαλύτερη ασφάλεια σχετικά με τη γνησιότητα του αποτελέσματος, καθώς γνωρίζουν ότι είναι αδύνατον να παρέμβει κάποιος σε αυτή.

Φαίνεται λοιπόν ότι η χρήση της τεχνολογίας μπορεί να βοηθήσει να διεξαχθεί με ασφάλεια η εκλογική διαδικασία, καθώς η ανθρώπινη παρέμβαση εξαλείφεται και

επικρατεί πλήρης διαφάνεια. Ταυτόχρονα η εγκυρότητα της εκλογικής διαδικασίας διασφαλίζεται. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα πλεονεκτήματα είναι και πρακτικής φύσεως καθώς η διαδικασία γίνεται σαφώς γρηγορότερα και ευκολότερα. Επιπλέον άνθρωποι οι οποίοι υπό άλλες συνθήκες δεν θα είχαν πρόσβαση στην παραδοσιακή εκλογική διαδικασία (λόγω αναπηρίας, απόστασης κ.α.), με την ηλεκτρονική ψηφοφορία αποκτούν εύκολη και ισότιμη πρόσβαση. Σημαντικό είναι λόγω της μη ύπαρξης ανάγκης για τη συμμετοχή υπαλλήλων κατά την εκλογική διαδικασία, δαπανάται λιγότερο δημόσιο χρήμα, γεγονός που έχει και οικονομικά οφέλη για το κράτος. Αν σκεφτεί κανείς μάλιστα ότι οι εκλογές πραγματοποιούνται σε μακροχρόνια δράση, αντιλαμβάνεται πόσο αυξάνεται το οικονομικό κέρδος. Βέβαια θα πρέπει και η ηλεκτρονική ψηφοφορία να γίνει ορθά, ώστε να μην καταχραστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τη διαδικασία.

Οι αρχές που είναι αναγκαίες για κάθε δημοκρατικό καθεστώς θα πρέπει να πληρούνται και από τις διαδικασίες της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Στις αρχές αυτές περιλαμβάνονται (M de Vries, 2016):

- Η καθολική ψηφοφορία, δηλαδή όλοι οι πολίτες θα έχουν δικαίωμα τόσο να εκλέγουν όσο να εκλέγονται, με βασικούς φυσικά περιορισμούς που σχετίζονται με την ηλικία και την εθνικότητα. Επιπλέον θα πρέπει οι ψηφοφόροι να επιλέγονται προκειμένου να συμμετέχουν στην εκλογική διαδικασία μόνο όσοι έχουν το δικαίωμα να το κάνουν.
- Η ισότιμη ψηφοφορία, δηλαδή κάθε ψηφοφόρος έχει τα ίδια δικαιώματα ως προς τον αριθμό ψήφων
- Η ελεύθερη ψήφος: δηλαδή κάθε υποψήφιος θα πρέπει να μπορεί να επιλέγει ελεύθερα τους κυβερνητικούς του εκπροσώπους, ώστε να πρεσβεύονται οι απόψεις του. Κανένας δε θα πρέπει να προσπαθεί να του αλλάξει γνώμη και να τον αποτρέψει από αυτή του την επιλογή.
- Η μυστική ψηφοφορία, δηλαδή ο ψηφοφόρος θα μπορεί να ψηφίζει μυστικά, ενώ πολιτεία θα πρέπει να προστατεύει αυτό του το δικαίωμα, προκειμένου να διασφαλίζεται το απόρρητο της διαδικασίας.
- Η άμεση ψηφοφορία, δηλαδή τα ψηφοδέλτια θα πρέπει να αναφέρουν τα ονόματα των υποψηφίων, προκειμένου οι ψηφοφόροι να μπορούν εύκολα να επιλέξουν

Η ηλεκτρονική ψηφοφορία αποτελεί λοιπόν ακρογωνιαίο λίθο προς την υλοποίηση της ηλεκτρονικής δημοκρατίας, καθώς το αποτέλεσμα της είναι αξιοκρατικό και αξιόπιστο και προέρχεται από μία εκλογική διαδικασία η οποία είναι ιδιαιτέρως φερέγγυα. Σημαντικό στοιχείο ακόμα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας είναι ότι αυξάνεται η αποδοτικότητα των εκλογών.

Μέχρι και σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί πολλές εκλογές διαφόρων επιπέδων με τη χρήση του διαδικτύου, εκ των οποίων βέβαια οι περισσότερες βέβαια δεν είχαν πολιτικό ενδιαφέρον, αλλά περισσότερο ένα ανεπίσημο χαρακτήρα για να εκτιμηθεί η κοινή γνώμη σε κάποιο ζήτημα. Μερικά από τα πρώτα παραδείγματα πολιτικών εκλογών αποτελούν (M Burnester, 2002):

- Arizona, ΗΠΑ, 2000: εκλογές της παράταξης των Δημοκρατικών
- ΗΠΑ, 2000: αποστολή των ψήφων του προσωπικού του στρατού εντός και εκτός της χώρας με τη χρήση του διαδικτύου στις προεδρικές εκλογές
- Αλάσκα, ΗΠΑ, 2000: εκλογές της παράταξης των Ρεπουμπλικάνων
- Μ. Βρετανία, 2002: τοπικές και δημοτικές εκλογές

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις τρεις πρώτες περιπτώσεις ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στις ΗΠΑ τα αποτελέσματα ήταν έγκυρα νομικά, ενώ με ηλεκτρονική ψηφοφορία προέκυψαν μόνο τα ανεπίσημα αποτελέσματα για τη Μεγάλη Βρετανία.

Κάθε ηλεκτρονική ψηφοφορία αποτελείται από τέσσερα βήματα:

1. Εγγραφή: οι χρήστες της τεχνολογίας-ψηφοφόροι, πριν από την διεξαγωγή των εκλογών πρέπει να κάνουν εγγραφή καταθέτοντας τα προσωπικά τους στοιχεία, τα οποία θα αποδεικνύουν και το δικαίωμα τους να ψηφίσουν. Οι χρήστες που έχουν εγγραφεί προστίθενται στον ηλεκτρονικό κατάλογο.
2. Επικύρωση: αφορά στην επικύρωση των στοιχείων των ψηφοφόρων τη στιγμή που υποβάλλουν την ψήφο τους
3. Υποβολή ψήφου: κάθε ψηφοφόρος έχει το δικαίωμα μίας μόνο ψήφου
4. Καταμέτρηση ψήφων: μετά το πέρας της εκλογικής διαδικασίας καταμετρούνται οι ψήφοι ηλεκτρονικά

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα δύο είδη ηλεκτρονικής ψηφοφορίας που υπάρχουν.

3.3.1 Ηλεκτρονική ψηφοφορία σε εκλογικά σημεία

Τα σημεία ηλεκτρονικής ψηφοφορίας επιβλέπονται από τα εκλογικά όργανα, τα οποία έχουν εξουσιοδοτηθεί προκειμένου να ελέγχουν την εκλογική διαδικασία. Τα όργανα αυτά είναι εκλογικοί αντιπρόσωπο ή αστυνομικοί, οι οποίοι έχουν πάρει ειδική άδεια και κατάρτιση προκειμένου να συμμετέχουν στη διαδικασία. Η Επικύρωση διαφέρει ανάλογα με το είδος του εκλογικού σημείου που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί. Στην περίπτωση που υπάρχει η φυσική παρουσία του ψηφοφόρου στο εκλογικό σημείο, τότε η ταυτοπροσωπεία γίνεται με τη χρήση της αστυνομικής του ταυτότητας, ενώ εάν δεν υπάρχει χρησιμοποιείται κωδικός PIN. Οι ψήφοι υποβάλλονται ηλεκτρονικά σε υπολογιστές είτε σε μηχανήματα με οθόνη αφής και η αποθήκευση τους πραγματοποιείται σε αποσπώμενες μονάδες αποθήκευσης.

Η καταμέτρηση πραγματοποιείται ηλεκτρονικά είτε στο εκλογικό σημείο είτε αποστέλλονται σε ένα κεντρικό σημείο (εξυπηρετητή) και τελικά υπολογίζονται τα συνολικά αποτελέσματα. Εναλλακτικά μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα ειδικό μισθωμένο δίκτυο το οποίο έχει υψηλή προστασία και είναι αξιόπιστο, γεγονός πολύ σημαντικό ώστε να μη διαρρεύσουν τα αποτελέσματα, ή να μην υπάρχει κίνδυνος να παραποιηθούν (Jefferson, 2000).

3.3.2 Ηλεκτρονική ψηφοφορία μέσω διαδικτύου

Στην περίπτωση της ψηφοφορίας μέσω διαδικτύου και η επίβλεψη τόσο των συστημάτων στα οποία υποβάλλονται οι ψήφοι, όσο και οι ίδιοι οι ψηφοφόροι δεν επιβλέπονται επαρκώς. Η υποβολή της ψήφου κάθε πολίτη μπορεί να γίνει από την οικία, από το χώρο εργασίας ή σπουδών και με διαδικασίες οι οποίες είναι τελείως ηλεκτρονικές, όπως η ηλεκτρονική υπογραφή. Όλα τα στάδια της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας όπως αναφέρθηκαν προηγουμένως πραγματοποιούνται επίσης ηλεκτρονικά.

Για να γίνει ορθά και χωρίς παρεμβολές η ηλεκτρονική ψηφοφορία εφόσον πραγματοποιείται μέσω του διαδικτύου, απαιτείται να υπάρχουν υψηλά επίπεδα ασφαλείας και προστασίας. Σημαντικό είναι και το πρόβλημα των ψηφοφόρων ως προς τα προσωπικά τους στοιχεία και κατά πόσο είναι αληθή, αλλά και κατά πόσο κάθε ψηφοφόρος θα ψηφίσει μία μόνο φορά. Σημαντικές απαιτήσεις οι οποίες πρέπει να πληρούνται προκειμένου να είναι έγκυρη η ηλεκτρονική διαδικασία είναι η προστασία των προσωπικών δεδομένων, αλλά και η προστασία του ψηφοφόρου από τον εξαναγκασμό της ψήφου του. Πολλοί είναι αυτοί θεωρούν ότι το διαδίκτυο δεν

έχει ακόμα την απαραίτητη ασφάλεια προκειμένου να μπορέσει να υποστηρίξει τη διαδικασία, ενώ δε θα μπορεί να γίνει χρήση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας από τους πολίτες οι οποίοι δεν έχουν γνώση χειρισμού της τεχνολογίας (D Dictson, 2000).

3.4 Προϋποθέσεις για την ηλεκτρονική ψηφοφορία

Πριν γίνει προσπάθεια χρήσης της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας ως βασικό μέσο για την εκλογική διαδικασία, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη βασικές προϋποθέσεις, προκειμένου να υλοποιηθεί αφενός η διαδικασία και αφετέρου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια της.

Αρχικά τα πρωτόκολλα και τα λογισμικά που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι τέτοια ώστε να επιτρέπεται η κρυπτογράφηση, ώστε να εξασφαλίζεται υψηλό επίπεδο ασφάλειας. Ακόμα το χρησιμοποιούμενο σύστημα θα πρέπει να έχει μηχανισμούς επαλήθευσης των αποτελεσμάτων είτε ηλεκτρονικούς είτε φυσικούς, έτσι ώστε να κερδηθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών και να προτιμήσουν την ηλεκτρονική ψηφοφορία (Mercury, 1992).

Προκειμένου να μπορέσουν οι εκλογές μέσω του διαδικτύου να γίνουν οι μοναδικές διαθέσιμες, θα πρέπει να δημιουργηθεί για κάθε ψηφοφόρο ένα Δημόσιο Κλειδί (Public Key Infrastructure) το οποίο θα ταυτοποιεί τα στοιχεία του χρήστη. Επιπλέον το διαδίκτυο θα πρέπει να μπορεί να υποστηρίξει αυτές τις λειτουργίες, ώστε να μη δημιουργηθούν προβλήματα ασυμβατότητας. Όλα τα πληροφοριακά συστήματα τα οποία θα χρησιμοποιηθούν θα είναι θωρακισμένα με συστήματα ασφαλείας, όπως antivirus και τείχη προστασίας.

Τέλος κρίνεται απαραίτητο η πολιτεία να μπορέσει να καλύψει όλα τα νομικά θέματα τα οποία θα κατοχυρώνουν ως νόμιμες τις εν λόγω εκλογές. Ακόμα, η νομοθεσία θα πρέπει να προστατεύει από τους hackers και την ηλεκτρονική εισβολή, τον καταναγκασμό των πολιτών σε συγκεκριμένες ψήφους (Σιούλης, 2003).

3.5 Μειονεκτήματα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας

Πολλά είναι τα κίνητρα τα οποία οδηγούν τους ανθρώπους να αμφισβητήσουν την ασφάλεια των ηλεκτρονικών ψηφοφοριών, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν πολιτικά συμφέροντα τα οποία είναι πολυάριθμα. Έτσι τα συστήματα ηλεκτρονικής ασφαλείας δέχονται πολυάριθμες επιθέσεις.

Το πρώτο επιχείρημα ενάντια στην ηλεκτρονική ψηφοφορία είναι το γεγονός ότι η αλλοίωση των ηλεκτρονικών δεδομένων μπορεί να γίνει πολύ εύκολα, ενώ το ίδιο εύκολα καταστρέφονται. Η άποψη αυτή στηρίζεται επιπλέον στο γεγονός ότι υπάρχει ανεπάρκεια στα συστήματα ελέγχου του διαδικτύου.

Επιπλέον όταν οι πολίτες ψηφίζουν μέσω του ίντερνετ, είναι πολύ εύκολο να πέσουν θύματα καταναγκασμού ως προς την επιλογή τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που πρέπει να κάνουν κάποια συναλλαγή με τρίτους προκειμένου να τους βοηθήσουν με τη χρήση της τεχνολογίας. Τα συστήματα ψηφοφορίας μέσω του διαδικτύου είναι ευάλωτα σε ιούς, οι οποίοι μπορεί να δράσουν πριν την κρυπτογράφηση της ψήφου και να την αλλοιώσουν, ενώ είναι πιθανή και η πλαστοπροσωπία των στοιχείων ενός ατόμου (M Burnester, 2002).

3.6 Ηλεκτρονική ψηφοφορία και διακυβέρνηση στην Ελλάδα

Μετά την είσοδο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στην παγκόσμια πραγματικότητα, έχει γίνει μια προσπάθεια αξιολόγησης της ωρίμανσης της σχετικά με το αν πληροί ή όχι τις ανάγκες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Η βαθμολογία αυτή κυμαίνεται μεταξύ του 1 και του 3, αλλά στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης ο δείκτης βρίσκεται στη μέση, δηλαδή στο 2. Η χώρα μας δεν έχει ακόμα καταφέρει να φτάσει σε αυτή τη βαθμολογία, πόσο μάλλον στο άριστα. Αυτό είναι απόλυτα λογικό καθώς μια χώρα η οποία ακόμα δεν έχει ακόμα υιοθετήσει πλήρως την απαραίτητη τεχνολογία προκειμένου να ολοκληρωθεί η ηλεκτρονική διακυβέρνηση, χρειάζεται μεγάλη αναδιאμόρφωση στα δεδομένα της και τα διαθέσιμα συστήματα. Επιπλέον οι Έλληνες χαρακτηρίζονται σε μεγάλο ποσοστό αναλφάβητοι τεχνολογικά καθώς δε γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιήσουν τα τεχνολογικά μέσα.

Η Ελλάδα υστερεί κατά 72% σε σχέση με τους δείκτες του Ευρωπαϊκού ψηφιακού θεματολογίου, γεγονός που σημαίνει ότι η ευρυζωνικότητα έχει χαμηλή διεισδυτικότητα, ενώ η χρήση του διαδικτύου για καθημερινές δραστηριότητες όπως οι συναλλαγές με τράπεζες και δημόσιες υπηρεσίες, ή ακόμα και οι αγορές είναι περιορισμένες (ΥΔΜΗΔ, 2016b).

Σύμφωνα με μελέτες του Υπουργείου Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, σχεδόν ένας στους δύο (41,9%) πολίτες της Ελλάδας δεν έχει κάνει ποτέ χρήση του διαδικτύου. Γίνεται λοιπόν φανερή η αδυναμία των ίδιων των πολιτών να υποστηρίξουν και να προσαρμοστούν στα δεδομένα της ηλεκτρονικής

διακυβέρνησης και ψηφοφορίας. Στην ίδια έρευνα η Ελλάδα είχε εφαρμόσει μόνο επτά στις είκοσι υπηρεσίες της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που είναι διαθέσιμες στις χώρες της Ευρώπης, με αποτέλεσμα να κατέχει την τελευταία θέση (ΥΔΜΗΔ, 2016b).

Στον παγκόσμιο χάρτη τα δεδομένα που προέκυψαν από τον ΟΗΕ έδειξαν ότι η Ελλάδα κατέχει τη θέση 41 στην παγκόσμια κατάταξη, με την Νότια Κορέα να βρίσκεται στην πρώτη θέση. Βέβαια αξίζει να αναφερθεί ότι παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται χαμηλά στην κατάταξη, η θέση αυτή είναι αρκετά υψηλή αν αναλογιστεί κανείς την τεχνολογική της ανάπτυξη.

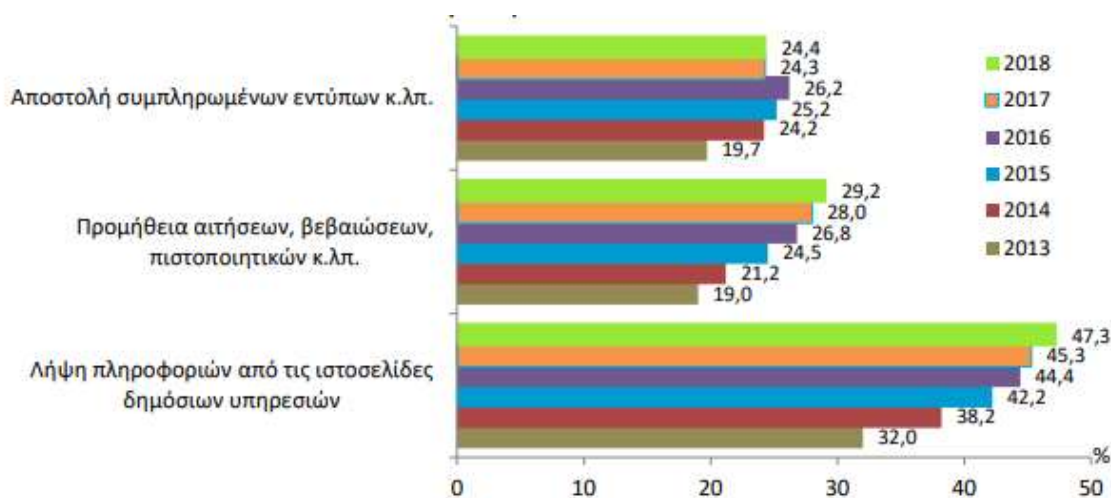
Σύμφωνα με τη μελέτη της ΕΛΣΤΑΤ του 2018 σε ελληνικά νοικοκυριά, προκειμένου να αξιολογήσουν τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνίας, βρέθηκε ότι σχεδόν ένα στα δύο άτομα (49,7%) από 16-74 ετών χρησιμοποίησε τουλάχιστον μία φορά το τελευταίο τρίμηνο κάποια υπηρεσία ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Στις υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που είχαν χρησιμοποιηθεί περιλαμβάνονταν όλες οι συναλλαγές των πολιτών με δημόσιες υπηρεσίες, όπως η τράπεζα, η εφορία κ.α. οι οποίες πραγματοποιούνταν μέσα από διαδίκτυο. Μάλιστα το ποσοστό αυτό βρέθηκε αυξημένο σε σχέση με το αντίστοιχο του προηγούμενου χρόνου, όπως παρουσιάζεται στο Γράφημα 1 που ακολουθεί.

Γράφημα 1: Ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2012-2018
(<https://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>)

Βέβαια παρατηρώντας κανείς το επόμενο γράφημα (Γράφημα 2) φαίνεται ότι η χρήση τους διαδικτύου για αποστολή συμπληρωμένων εντύπων και η προμήθεια αιτήσεων, βεβαιώσεων και πιστοποιητικών αποτελούσαν μόνο το 19-25% της συνολικής

διαδικασίας. Από την άλλη περίπου το 50% των συμμετεχόντων προτιμούσε τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες προκειμένου να λάβει πληροφορίες από τις ιστοσελίδες δημοσίων υπηρεσιών.

Γράφημα 2: Χρήση υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης το τελευταίο 12μηνο πριν τη διενέργεια της έρευνας 2013-2018. Ποσοστό επί του συνολικού πληθυσμού ηλικίας 16-74 ετών (<https://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>)

3.7 Θέματα ασφάλειας και προστασίας προσωπικών δεδομένων

Η έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ στην οποία έγινε προηγούμενη αναφορά έδωσε ιδιαίτερη σημασία σε θέματα ασφαλείας και προστασίας προσωπικών δεδομένων των πολιτών, από διαφορετικές συσκευές που χρησιμοποιούν όπως είναι:

- οι φορητές συσκευές (security tokens) οι οποίες χρησιμοποιούν έναν ειδικό αριθμό PIN και ένα κωδικό πελάτη, με σκοπό να γίνεται η κάθε συναλλαγή από ορισμένο πελάτη
- ειδικές κάρτες ταυτοποίησης, οι οποίες προϋποθέτουν την ύπαρξη συσκευής ανάγνωσης κάρτας
- κινητό τηλέφωνο ή έξυπνο τηλέφωνο, στο οποίο αποστέλλεται κωδικός ταυτοποίησης

Όλες οι διαδικασίες που χρησιμοποιήθηκαν παρουσιάζονται στο Γράφημα 3 που ακολουθεί.

Γράφημα 3: Διαδικασίες ηλεκτρονικής ταυτοποίησης για χρήση online υπηρεσιών. Ποσοστιαία συμμετοχή πληθυσμού που χρησιμοποίησε το διαδίκτυο Απρίλιος 2017-Μάρτιος 2018 (<https://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>)

Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει κανείς παρατηρώντας το γράφημα αυτό, είναι ότι μεγάλο ποσοστό των χρηστών των μέσων ηλεκτρονικής διακυβέρνησης εμπιστεύονται το δίκτυο και την ασφάλεια που παρέχει καθώς δεν έκαναν περαιτέρω ενέργειες διασφάλισης της διαδικασίας που επέλεξαν ν' ακολουθήσουν.

4. Σκοπός

4.1 Σκοπός της έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Στόχος της παρούσας εργασίας ήταν η διερεύνηση του ρόλου της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στη σύγχρονη διακυβέρνηση του κράτους, μέσα από μια τυχαιοποιημένη μελέτη. Ταυτόχρονα εκτιμήθηκαν οι παράγοντες οι οποίες επηρεάζουν την άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με το ρόλο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Εκτός από τους παραπάνω κεντρικούς ερευνητικούς στόχους υπάρχουν και τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα;

- i. Πώς επιδρά το φύλο στην άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία
- ii. Πώς επιδρά η ηλικία στην άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία
- iii. Πώς επιδρά η μόρφωση στην άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία
- iv. Πώς επιδρά η επαγγελματική ιδιότητα στην άποψη των συμμετεχόντων σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία

5. Μεθοδολογία

5.1 Δείγμα

Για τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε αποτελούνταν από τυχαίους ανθρώπους, χωρίς να εφαρμοστούν ειδικά κριτήρια. Έτσι το μοναδικό κριτήριο που εφαρμόστηκε ήταν η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο, λόγω του ότι το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε διανεμήθηκε ηλεκτρονικά.

Το δείγμα το οποίο συγκεντρώθηκε ήταν 77 άτομα, άνδρες και γυναίκες ηλικίας από 18 έως 64 ετών.

5.2 Περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας

Για να πραγματοποιηθεί η παρούσα ερευνητική εργασία έπρεπε αρχικά να δημιουργηθεί το ερωτηματολόγιο το οποίο και αποτέλεσε το εργαλείο της έρευνας. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε ηλεκτρονικά από τους συμμετέχοντες, οπότε για έπρεπε αρχικά να ακολουθηθούν ορισμένα βήματα για τη δημιουργία του.

Έτσι αρχικά δημιουργήθηκε λογαριασμός Google accounts και στη συνέχεια επιλέχθηκε η επιλογή Documents όπου και ήταν δυνατή η σύνταξη του ερωτηματολογίου. Η Google δίνει την επιλογή για δημιουργία κειμένων, τίτλων, ερωτήσεων ανοιχτού και κλειστού τύπου κ.α. Το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε για την παρούσα μελέτη περιλάμβανε ερωτήματα κλειστού τύπου.

Μετά από την αποθήκευση του εγγράφου αυτόματα στο Google Drive, κάθε φορά που άνοιγε ο εν λόγω φάκελος, παρουσιάζονταν όλες οι απαντήσεις που είχαν δοθεί και οι οποίες είχαν αποθηκευτεί σε υπολογιστικό φύλλο του Excel. Ο σύνδεσμος που αντιστοιχεί στο ερωτηματολόγιο της μελέτης εστάλη σε όλες τις ιστοσελίδες και στα forum εκπαιδευτικών στο διαδίκτυο καθώς και σε ομάδες στο Facebook με σκοπό να συμπληρωθεί από όσο το δυνατόν περισσότερα άτομα.

Η μελέτη διεξήχθη από τις 1 Απριλίου έως τις 20 Μαΐου του 2020. Σκοπός ήταν να συγκεντρωθούν συνολικά 400 συμμετέχοντες, γεγονός που επετεύχθη μέσα στο χρονικό πλαίσιο που προαναφέρθηκε.

5.2.1 Σχεδιασμός του ερωτηματολογίου-Εργαλεία έρευνας

Η τελική μορφή του ερωτηματολογίου αποτελείται από 2 μέρη όπως φαίνεται στο Παράρτημα Ι. Το πρώτο μέρος χρησιμοποιείται για τη συλλογή των δημογραφικών

και ατομικών στοιχείων των ανθρώπων που συμμετείχαν στη μελέτη και αποτελείται από 4 ερωτήματα. Στα ατομικά στοιχεία αυτά περιλαμβάνεται το φύλο, η ηλικία, η μόρφωση και η επαγγελματική ιδιότητα. Το δεύτερο μέρος από την άλλη αποτελείται από 12 ερωτήματα. Η τελευταία ερώτηση αποτελείται από 4 επιμέρους ερωτήματα.

5.2.2 Στατιστική ανάλυση

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξάγει συμπεράσματα σχετικά με τις απόψεις των πολιτών για την ηλεκτρονική ψηφοφορία και το ρόλο της στη διακυβέρνηση του κράτους και στο βαθμό που επιτρέπει στους πολίτες να συμμετέχουν στην πολιτική τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό αλλά και διεθνές επίπεδο.

Ειδικότερα αξιολογήθηκε ο βαθμός στον οποίο το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η επαγγελματική ιδιότητα επιδρούν στις απόψεις σχετικά με το ρόλο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στην πολιτική.

Μετά από τη συλλογή των δεδομένων και την αυτόματη καταγραφή τους σε υπολογιστικό φύλλο του Excel Microsoft Office 10, ακολούθησε στατιστική ανάλυση με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS Statistics 17.

Για να εκτιμηθεί εάν επιδρούν τα ατομικά στοιχεία σε αυτές τις απόψεις έγινε έλεγχος χ^2 .

5.2.3 Θέματα ηθικής και δεοντολογίας

Η ασφάλεια των προσωπικών δεδομένων των ανθρώπων που συμμετείχαν εθελοντικά στη μελέτη, ήταν διασφαλισμένη σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Έτσι η καταγραφή των απαντήσεων έγινε ανώνυμα.

Τέλος είναι σημαντικό να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι τα δεδομένα που συλλέχθηκαν θα χρησιμοποιηθούν μόνο στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης και για κανένα άλλο σκοπό.

5.2.4 Αδυναμίες της έρευνας

Παρότι το δείγμα της μελέτης ήταν αρκετά μεγάλο, η κατανομή του φύλου δεν ήταν ομοιόμορφη, καθώς οι άνδρες ήταν σημαντικά λιγότεροι. Ως προς τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά ο πληθυσμός που μελετήθηκε ήταν ομοιόμορφος.

6. Αποτελέσματα

6.1 Περιγραφική στατιστική

Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται τα στατιστικά στοιχεία που συλλέχθηκαν από τα διαδικτυακά ερωτηματολόγια και τα οποία αφορούν τόσο στα ατομικά στοιχεία των συμμετεχόντων, όσο και στις απόψεις τους σχετικά με την ηλεκτρονική δημοκρατία.

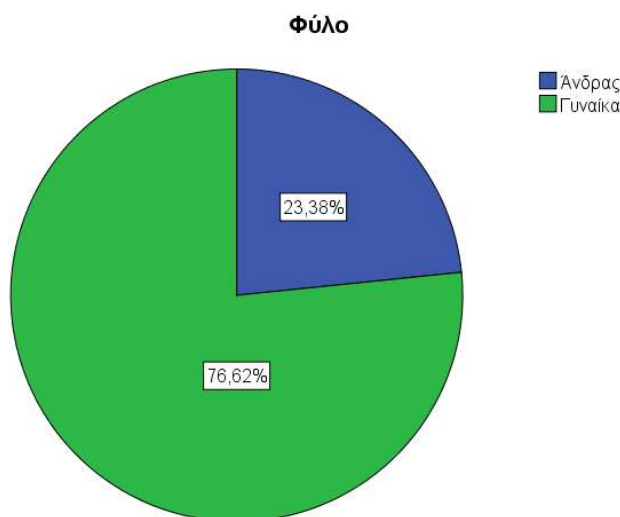
6.1.1 Ατομικά στοιχεία

Σε αυτό το σημείο παρουσιάζονται τα ατομικά στοιχεία των συμμετεχόντων στα οποία περιλαμβάνεται το φύλο, η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η επαγγελματική τους ιδιότητα.

Το 76,6% των συμμετεχόντων ήταν γυναίκες, ενώ το 23,4% ήταν άνδρες, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1 και διαγραμματικά στην Εικόνα 1 στη συνέχεια.

Πίνακας 1: Κατανομή του φύλου στον υπό μελέτη πληθυσμό

Φύλο	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Άνδρας	18	23,4
Γυναίκα	59	76,6
Σύνολο	77	100

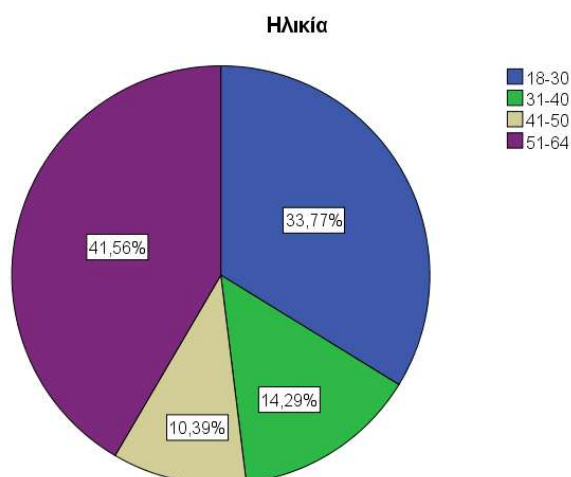
Εικόνα 1: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής του φύλου στον υπό μελέτη πληθυσμό

Οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε 5 ομάδες με βάση την ηλικία τους. Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ανήκει στις ηλικίες 51-64 ετών, σε ποσοστό 41,6%. Η αμέσως

επόμενη ομάδα είναι αυτή των ατόμων μεταξύ 18 και 30 ετών, σε ποσοστό 33,8% (Πίνακας 2, Εικόνα 2).

Πίνακας 2: Κατανομή της ηλικίας στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ηλικία	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
18-30	26	33,8
31-40	11	14,3
41-50	8	10,4
51-64	32	41,6
<65	0	0
Σύνολο	77	100

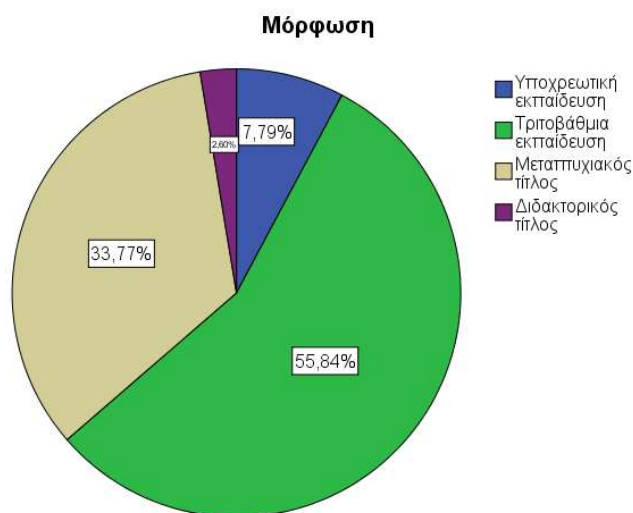
Εικόνα 2: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής της ηλικίας στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων, τριτοβάθμια εκπαίδευση είχε το 55,8%, ενώ περίπου ένας στους τρεις κατείχε μεταπτυχιακό τίτλο ειδίκευσης. Διδακτορικό είχε μόνο το 2,6%, ενώ το 7,8% είχε λάβει μόνο υποχρεωτική εκπαίδευση (Πίνακας 3, Εικόνα 3).

Πίνακας 3: Κατανομή του μορφωτικού επιπέδου στον υπό μελέτη πληθυσμό

Μορφωτικό επίπεδο	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Υποχρεωτική εκπαίδευση	6	7,8

Τριτοβάθμια εκπαίδευση	43	55,8
Μεταπτυχιακός τίτλος	26	33,8
Διδακτορικός τίτλος	2	2,6
Σύνολο	77	100

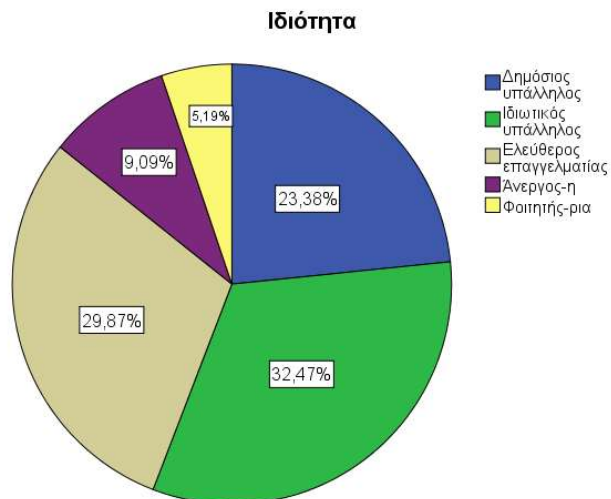

Εικόνα 3: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής της μόρφωσης στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς την ιδιότητα των συμμετεχόντων οι περισσότεροι ήταν ιδιωτικοί υπάλληλοι (32,5%), το 29,9% ήταν ελεύθεροι επαγγελματίες και το 23,4% δημόσιοι υπάλληλοι. Σημαντικά μικρότερος ήταν ο πληθυσμός των φοιτητών και των ανέργων (Πίνακας 4, Εικόνα 4).

Πίνακας 4: Κατανομή της επαγγελματικής ιδιότητας στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ιδιότητα	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Δημόσιος υπάλληλος	18	23,4
Ιδιωτικός υπάλληλος	25	32,5
Ελεύθερος επαγγελματίας	23	29,9
Άνεργος-η	7	9,1
Φοιτητής-ρια	4	5,2
Σύνολο	77	100

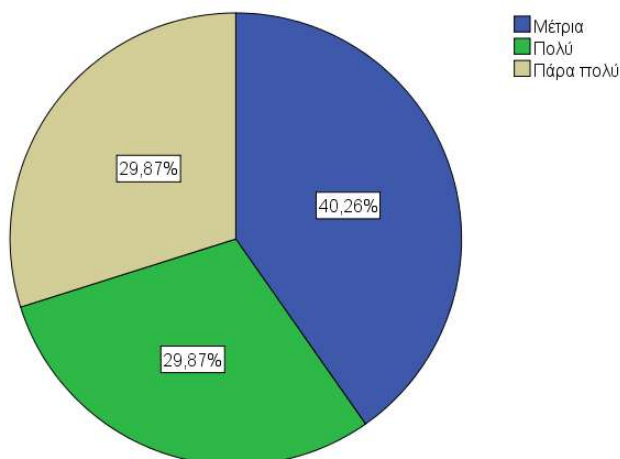
Εικόνα 4: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής της επαγγελματικής ιδιότητας στον υπό μελέτη πληθυσμό

Τέλος, ως προς την εξοικείωση του υπό μελέτη πληθυσμού με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών, το 40,3% απάντησε πως έχει μέτρια γνώση. Ισόποσες απαντήσεις δόθηκαν από όσους έχουν πολύ καλή γνώση και πάρα πολύ καλή γνώση, σε ποσοστό 29,9% (Πίνακας 5, Εικόνα 5).

Πίνακας 5: Κατανομή της γνώσης και εξοικείωσης με τους Η/Υ στον υπό μελέτη πληθυσμό

Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	31	40,3
Πολύ	23	29,9
Πάρα πολύ	23	29,9
Σύνολο	77	100

Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές

Εικόνα 5: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής της γνώσης και εξοικείωσης με τους Η/Υ στον υπό μελέτη πληθυσμό

6.1.2 Απόψεις σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία

Στο σημείο αυτό μελετήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία και το ρόλο της στην διακυβέρνηση της χώρας.

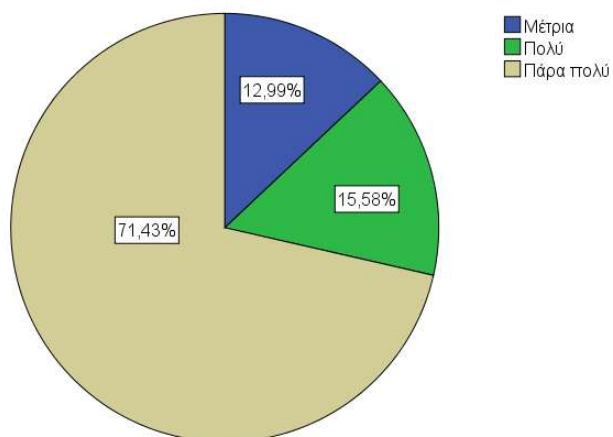
Ο υπό μελέτη πληθυσμό φαίνεται να πιστεύει ότι η ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι πάρα πολύ σημαντική για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών στη χώρα, σε ποσοστό 71,4%. Κανένας δεν έδωσε την απάντηση Καθόλου ή Λίγο (Πίνακας 6, Εικόνα 6).

Πίνακας 6: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Πόσο σημαντική θεωρείτε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Πόσο σημαντική θεωρείτε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	0	0
Μέτρια	10	13
Πολύ	12	15,6

Πάρα πολύ	55	71,4
Σύνολο	77	100

Πόσο σημαντική θεωρείτε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών

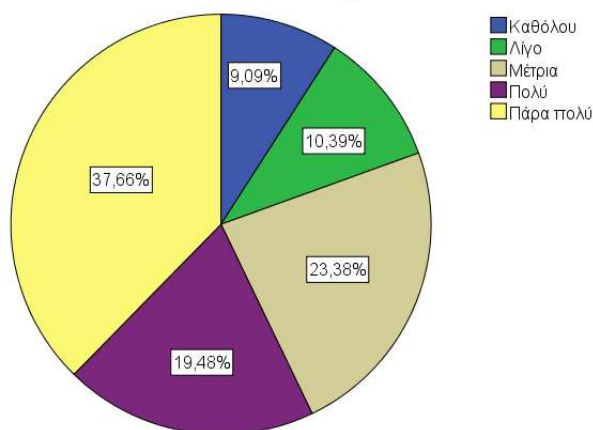
Εικόνα 6: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Πόσο σημαντική θεωρείτε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες θεωρούν την ικανότητα ψήφου μέσω του διαδικτύου σημαντικοί, η πλειοψηφία (37,7%) απάντησε πάρα πολύ. Ενώ η λιγότερη συχνή απάντηση ήταν «Καθόλου» σε ποσοστό 9,1% (Πίνακας 7, Εικόνα 7).

Πίνακας 7: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	7	9,1
Λίγο	8	10,4
Μέτρια	18	23,4
Πολύ	15	19,5
Πάρα πολύ	29	37,7
Σύνολο	77	100

Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω του διαδικτύου σημαντική

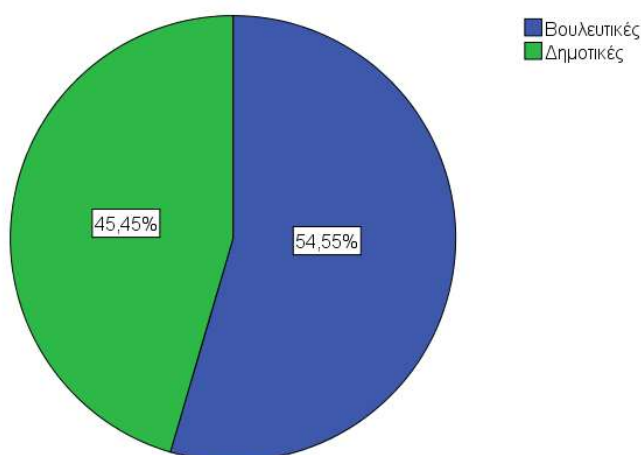
Εικόνα 7: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς το είδος των εκλογών που οι συμμετέχοντες προτιμούν να πραγματοποιούνται ηλεκτρονικά, το 54,5% απάντησε τις βουλευτικές (Πίνακας 8, Εικόνα 8).

Πίνακας 8: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Βουλευτικές	42	54,5
Δημοτικές	35	45,5
Σύνολο	77	100

Σε ποιο από τα είδη των εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά

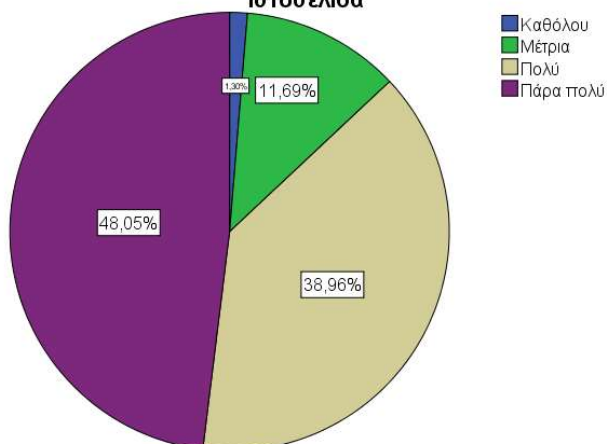
Εικόνα 8: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι συμμετέχοντες επιθυμούν οι αποφάσεις του Δημοτικού συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου να αναρτώνται στις αντίστοιχες ιστοσελίδες, το 48,1% απάντησε Πάρα πολύ. Κανείς δεν απάντησε Μέτρια (Πίνακας 9, Εικόνα 9).

Πίνακας 9: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση των αποφάσεων του Δημοτικού συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου στην ιστοσελίδα» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση των αποφάσεων του Δημοτικού συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου στην ιστοσελίδα	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	1	1,3
Λίγο	9	11,7
Μέτρια	0	0
Πολύ	30	39
Πάρα πολύ	37	48,1
Σύνολο	77	100

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση των αποφάσεων του δημοτικού συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου σε ιστοσελίδα

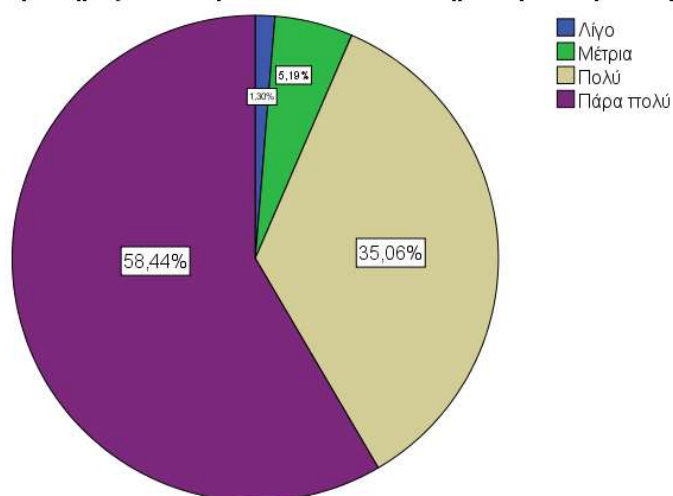
Εικόνα 9: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση των αποφάσεων του Δημοτικού συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου στην ιστοσελίδα» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς το βαθμό στον οποίο ο υπό μελέτη πληθυσμός επιθυμεί να αναρτώνται σημαντικές προκηρύξεις στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους, κανείς δεν απάντησε Καθόλου, ενώ το 58,4% απάντησε Πάρα πολύ (Πίνακας 10, Εικόνα 10).

Πίνακας 10: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	1	1,6
Μέτρια	4	5,2
Πολύ	27	35,1
Πάρα πολύ	45	58,4
Σύνολο	77	100

Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους

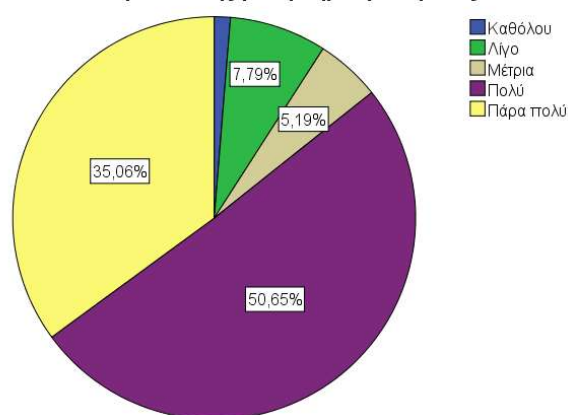
Εικόνα 10: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Περισσότερα από ένα στα δύο άτομα (50,6%) απάντησε πως τον ενδιαφέρει πολύ ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με το δήμο ή το κράτος (Πίνακας 11, Εικόνα 11).

Πίνακας 11: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό σας ενδιαφέρει ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με το δήμο ή το κράτος» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σε ποιο βαθμό σας ενδιαφέρει ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με το δήμο ή το κράτος	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	4	1,3
Λίγο	6	7,8
Μέτρια	4	5,2
Πολύ	39	50,6
Πάρα πολύ	27	35,1
Σύνολο	77	100

Σε ποιο βαθμό σας ενδιαφέρει ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με τη δήμο ή το κράτος

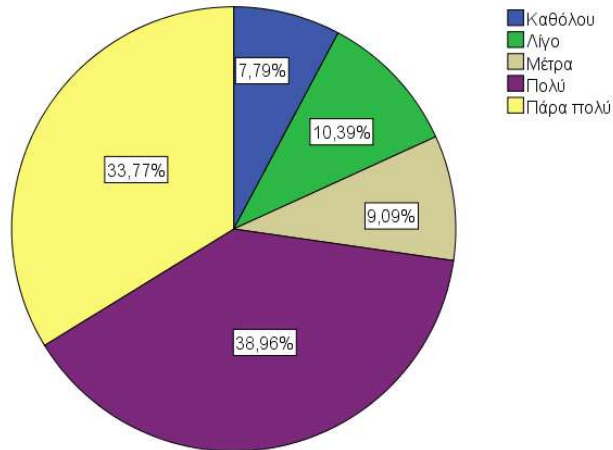
Εικόνα 11: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό σας ενδιαφέρει ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με το δήμο ή το κράτος» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Όταν οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν θέλουν να εκφράζετε η άποψη τους στην ηλεκτρονική διαβούλευση, το 39% απάντησε Μέτρια, ενώ πάρα πολύ απάντησε το 33,8% (Πίνακας 12, Εικόνα 12).

Πίνακας 12: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	6	7,8
Λίγο	8	10,4
Μέτρια	7	9,1
Πολύ	30	39
Πάρα πολύ	26	33,8
Σύνολο	77	100

Η άποψή σας θα θέλατε να εκφράσετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση

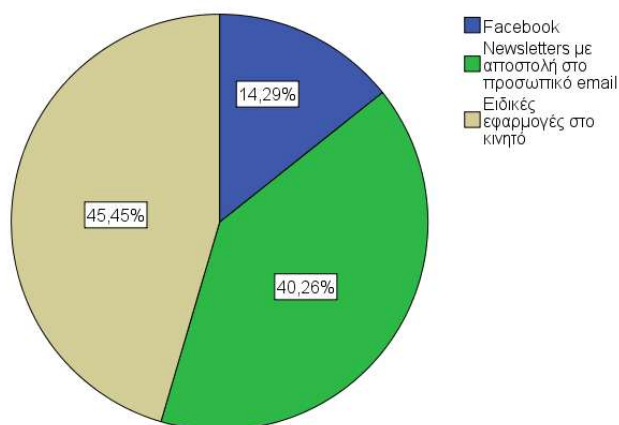
Εικόνα 12: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψή σας θα θέλατε να εκφράσετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σχετικά με το μέσο επικοινωνίας με το οποίο οι πολίτες προτιμούν να επικοινωνούν με το δήμο και το κράτος, το 45,5% απάντησε με ειδικές εφαρμογές από το κινητό (Πίνακας 13, Εικόνα 13).

Πίνακας 13: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Facebook	0	0
Twitter	11	14,3
Newsletters με αποστολή στο προσωπικό email	31	40,3
Ειδικές εφαρμογές στο κινητό	35	45,5
Σύνολο	77	100

Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο

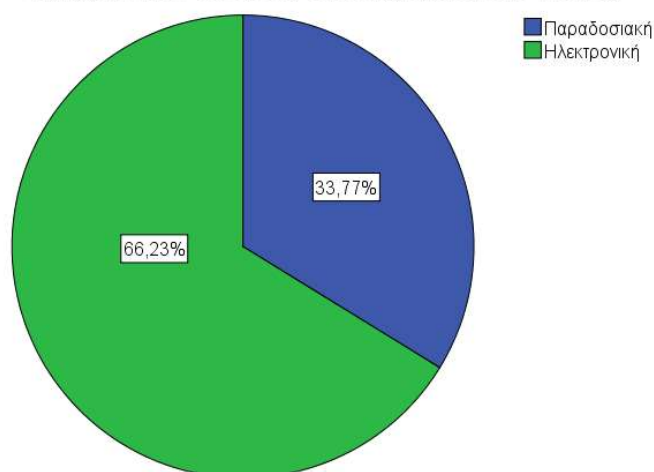
Εικόνα 13: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες προτιμούν να γίνεται η ψηφοφορία, το 66,2% απάντησε πως προτιμά την ηλεκτρονική διαδικασία (Πίνακας 11, Εικόνα 11).

Πίνακας 14: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Παραδοσιακή	26	33,8
Ηλεκτρονική	51	66,2
Σύνολο	77	100

Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος

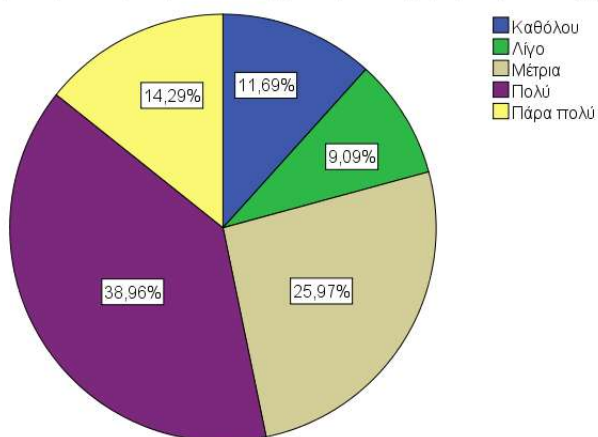
Εικόνα 14: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς το βαθμό που οι συμμετέχοντες επιθυμούν να συμμετέχουν στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης, το 39% απάντησε Πολύ και αυτή ήταν η συχνότερη απάντηση (Πίνακας 15, Εικόνα 15).

Πίνακας 15: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	9	11,7
Λίγο	7	9,1
Μέτρια	20	26
Πολύ	30	39
Πάρα πολύ	11	14,3
Σύνολο	77	100

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης

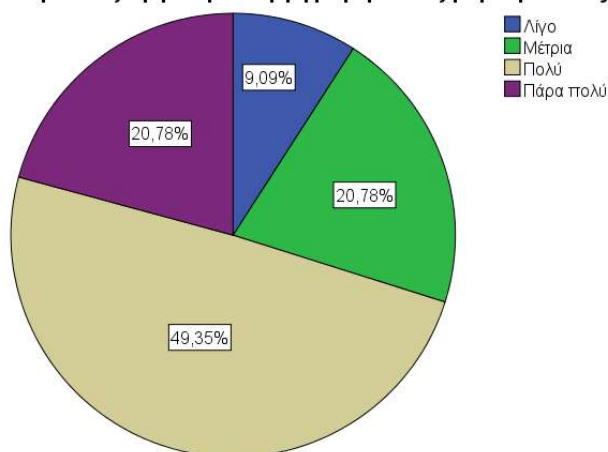
Εικόνα 15: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να αποφασίσουν σχετικά με τα πλεονεκτήματα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας. Αρχικά ρωτήθηκαν αν αυξάνεται η λογοδοσία. Το 49,4% απάντησε πολύ, ενώ κανείς δεν έδωσε την απάντηση «Καθόλου» (Πίνακας 16, Εικόνα 16).

Πίνακας 16: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση λογοδοσίας» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση λογοδοσίας	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	7	9,1
Μέτρια	16	20,8
Πολύ	38	49,4
Πάρα πολύ	16	20,8
Σύνολο	77	100

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση λογοδοσίας

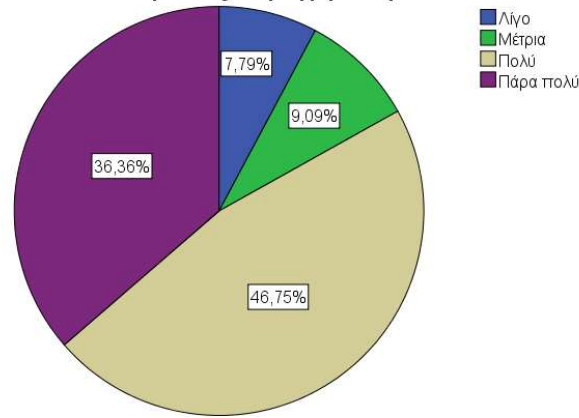
Εικόνα 16: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση λογοδοσίας» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Στο ίδιο πλαίσιο ρωτήθηκαν σχετικά με το αν αυξάνεται η διαφάνεια στη λήψη αποφάσεων. Και πάλι κανείς δεν απάντησε καθόλου, ενώ για ακόμα μια φορά το «Πολύ» ήταν η πολυπληθέστερη απάντηση (46,8%) (Πίνακας 17, Εικόνα 17).

Πίνακας 17: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	6	7,8
Μέτρια	7	9,1
Πολύ	36	46,8
Πάρα πολύ	28	36,4
Σύνολο	77	100

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων

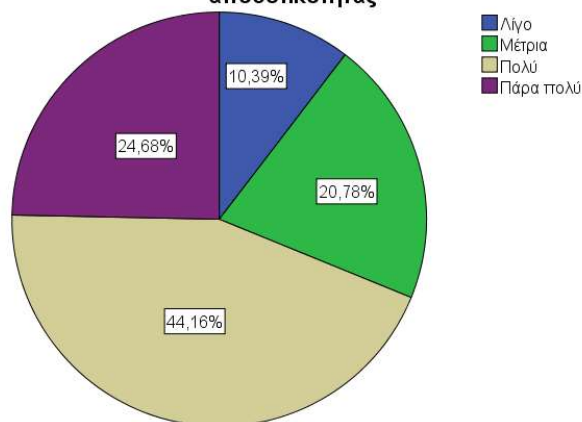
Εικόνα 17: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ως προς την αύξηση της αποδοτικότητας από την ηλεκτρονική ψηφοφορία, το 44,2% απάντησε πολύ, το 24,7% Πάρα πολύ, το 20,8% μέτρα και το 10,4% λίγο. Κανείς δεν απάντησε καθόλου (Πίνακας 18, Εικόνα 18).

Πίνακας 18: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση αποδοτικότητας» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση αποδοτικότητας	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	8	10,4
Μέτρια	16	20,8
Πολύ	34	44,2
Πάρα πολύ	19	24,7
Σύνολο	77	100

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση αποδοτικότητας

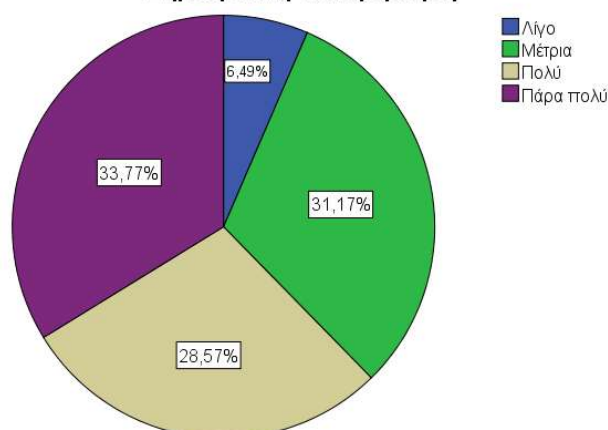
Εικόνα 18: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση αποδοτικότητας» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Ο ρόλος της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση είναι πάρα πολύ σημαντικός για το 33,8%, πολύ σημαντικός για το 28,6%, μέτρα σημαντικός για το 31,2% και λίγο σημαντικός για το 6,5% (Πίνακας 19, Εικόνα 19).

Πίνακας 19: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Δημοκρατική διακυβέρνηση» στον υπό μελέτη πληθυσμό

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Δημοκρατική διακυβέρνηση	Συχνότητα	Ποσοστό (100%)
Καθόλου	0	0
Λίγο	5	6,5
Μέτρια	24	31,2
Πολύ	22	28,6
Πάρα πολύ	26	33,8
Σύνολο	77	100

Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Δημοκρατική διακυβέρνηση

Εικόνα 19: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείτε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Δημοκρατική διακυβέρνηση» στον υπό μελέτη πληθυσμό

6.2. Αναλυτική στατιστική

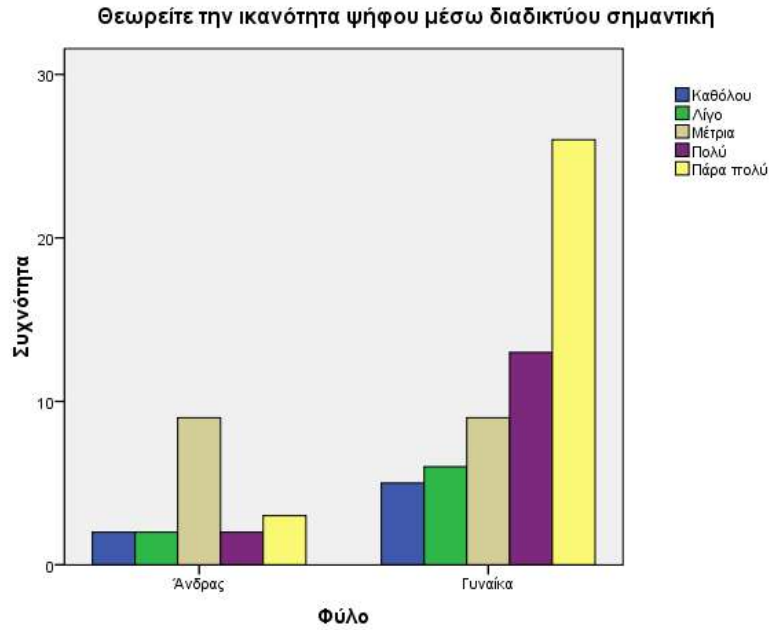
Σε αυτό το σημείο μελετήθηκε η επίδραση των ατομικών στοιχείων των συμμετεχόντων στις απόψεις τους σχετικά με το ρόλο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας στη διακυβέρνηση.

6.2.1 Η επίδραση του φύλου

Αρχικά μελετήθηκε η επίδραση του φύλου στις απόψεις αυτές. Στατιστικώς σημαντική ήταν η διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών ως προς το αν θεωρούν την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική. Η πλειοψηφία των ανδρών απάντησε Μέτρια, ενώ η πλειοψηφία των γυναικών Πάρα πολύ με $p=0.028$ (Πίνακας 20, Εικόνα 20)..

Πίνακας 20: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Φύλο	Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Άνδρας	2	2	9	2	3	0,028*
Γυναίκα	5	6	9	13	26	

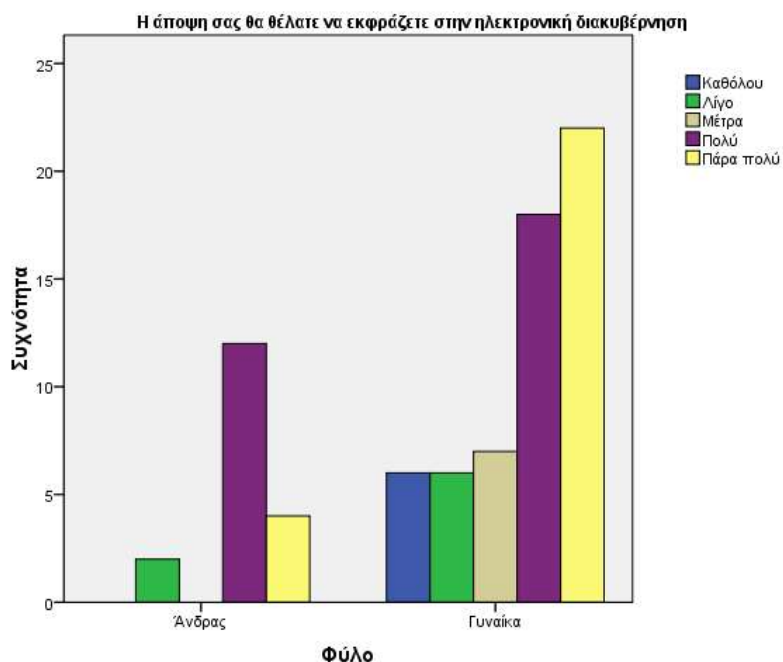

Εικόνα 20: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Θεωρείτε την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Οριακά στατιστικώς σημαντική ήταν η διαφορά σχετικά με το αν θέλουν να εκφράζεται η άποψη τους στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση ($p=0.049$). Εκεί η πλειοψηφία των ανδρών απάντησε πολύ, ενώ των γυναικών πάρα πολύ (Πίνακας 21, Εικόνα 21).

Πίνακας 21: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζετε στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Φύλο	Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζετε στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Άνδρας	0	2	0	12	4	0,049*
Γυναίκα	6	6	7	18	22	

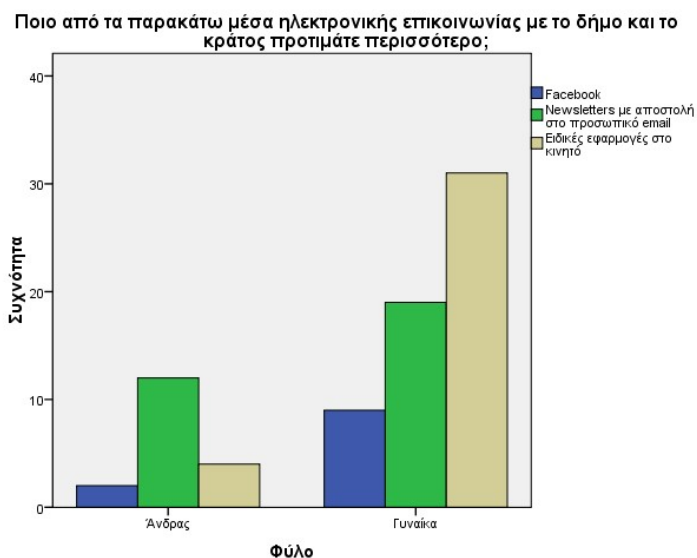
Εικόνα 21: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζετε στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Οι άνδρες είχαν διαφορετική άποψη από τις γυναίκες σχετικά με το μέσο το οποίο προτιμούν για την επικοινωνία τους με το κράτος ή το δήμο. Οι άνδρες απάντησαν ότι προτιμούν Newsletters με αποστολή στο προσωπικό email, ενώ η πλειοψηφία των γυναικών απάντησε πως προτιμά τις εφαρμογές στο κινητό ($p=0.03$) (Πίνακας 22, Εικόνα 22).

Πίνακας 22: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

	Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;			p
Φύλο	Facebook	Newsletters με αποστολή στο προσωπικό email	Εδικές εφαρμογές στο κινητό	

Άνδρας	2	12	4	0,03*
Γυναίκα	9	19	31	

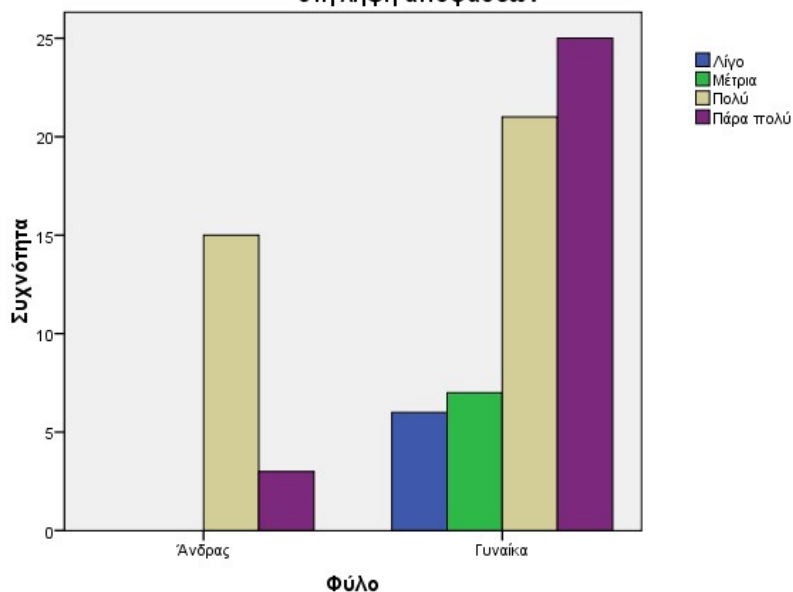
Εικόνα 22: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Οι άνδρες στην πλειοψηφία τους θεωρούν πολύ σημαντικό πλεονέκτημα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας την αύξηση της διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων. Αντίθετα η πλειοψηφία των γυναικών θεωρεί πολύ σημαντικό αυτό το πλεονέκτημα ($p=0.004$) (Πίνακας 23, Εικόνα 23).

Πίνακας 23: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογείστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

Φύλο	Αξιολογείστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Άνδρας	0	0	0	15	3	0,004*
Γυναίκα	0	6	7	21	25	

Αξιολογίστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων

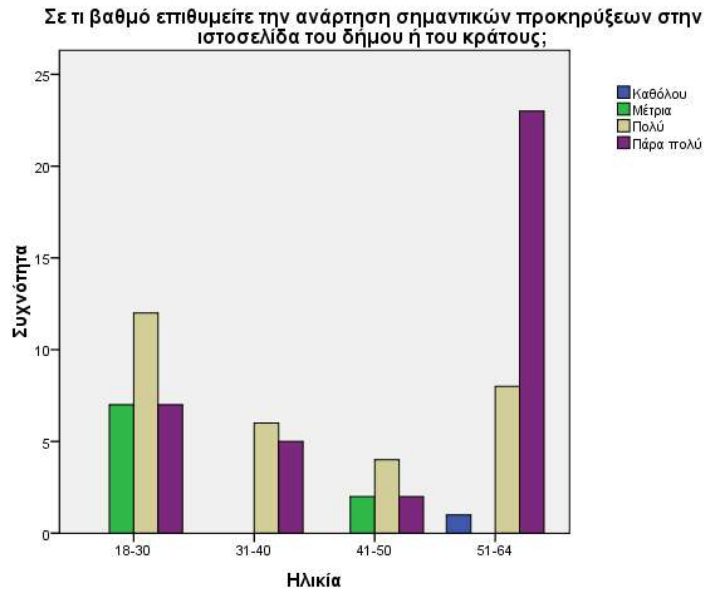
Εικόνα 23: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογίστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση το φύλο

6.2.2 Η επίδραση της ηλικίας

Όταν αξιολογήθηκαν τυχόν διαφορές στις απόψεις των πολιτών σχετικά με το ρόλο της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, παρατηρήθηκε πως η ηλικία των 51-64 ετών, επιθυμούσε πάρα πολύ στην πλειοψηφία του να αναρτώνται σημαντικές προκηρύξεις στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους (Πίνακας 24, Εικόνα 24).

Πίνακας 24: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

Ηλικία	Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους;					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
18-30	0		7	12	7	0,007*
31-40	0		0	6	5	
41-50	0		2	4	2	
51-64	1		0	8	23	

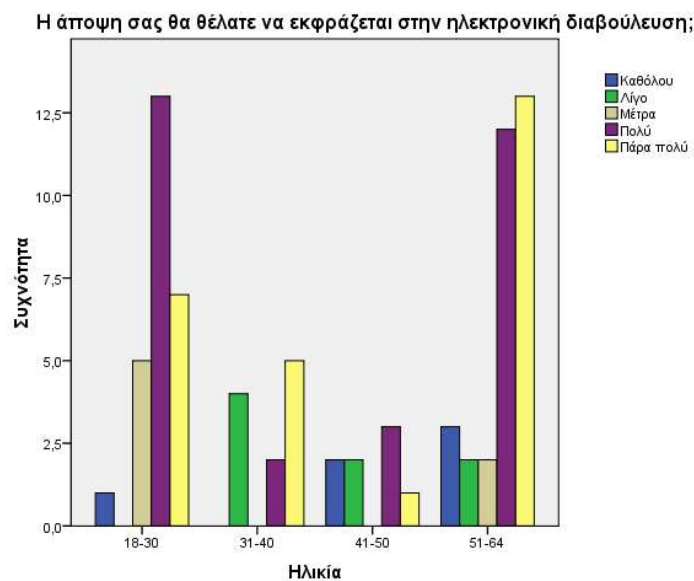

Εικόνα 24: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

Σχετικά με το αν η άποψη τους θα ήθελα να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση, Πάρα πολύ απάντησε η πλειοψηφία στις ηλικίες 51-64 και η πλειοψηφία στις ηλικίες 31-40 (Πίνακας 25, Εικόνα 25).

Πίνακας 25: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

Ηλικία	Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
18-30	1	0	5	13	7	0,011*
31-40	0	4	0	2	5	
41-50	2	2	0	2	1	
51-64	3	2	2	12	13	

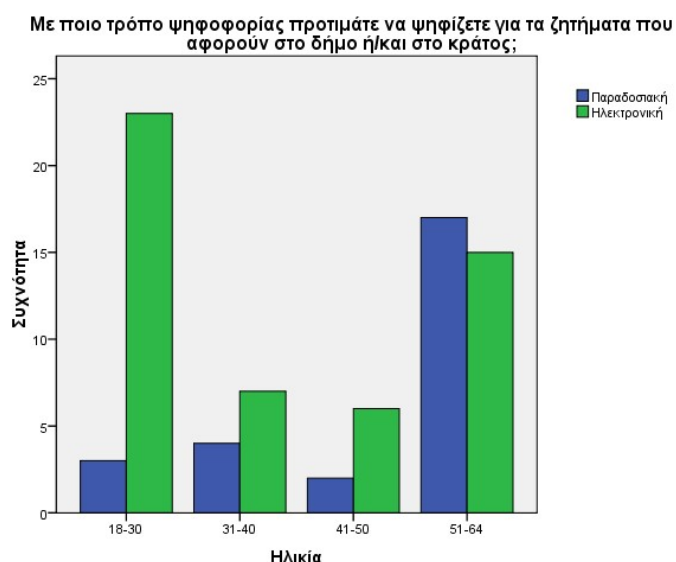

Εικόνα 25: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

Σχετικά με τον τρόπο που προτιμούν να γίνετε η ψηφοφορία, η πλειοψηφία των ηλικιών 18-30, 31-40 και 41-50 απάντησε πως προτιμά την παραδοσιακή, ενώ η πλειοψηφία των ατόμων άνω των 51 ετών προτιμά την παραδοσιακή (Πίνακας 26, Εικόνα 26).

Πίνακας 26: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

Ηλικία	Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος;		p
	Παραδοσιακή	Ηλεκτρονική	
18-30	3	23	0,01*
31-40	4	7	
41-50	2	6	
51-64	17	15	

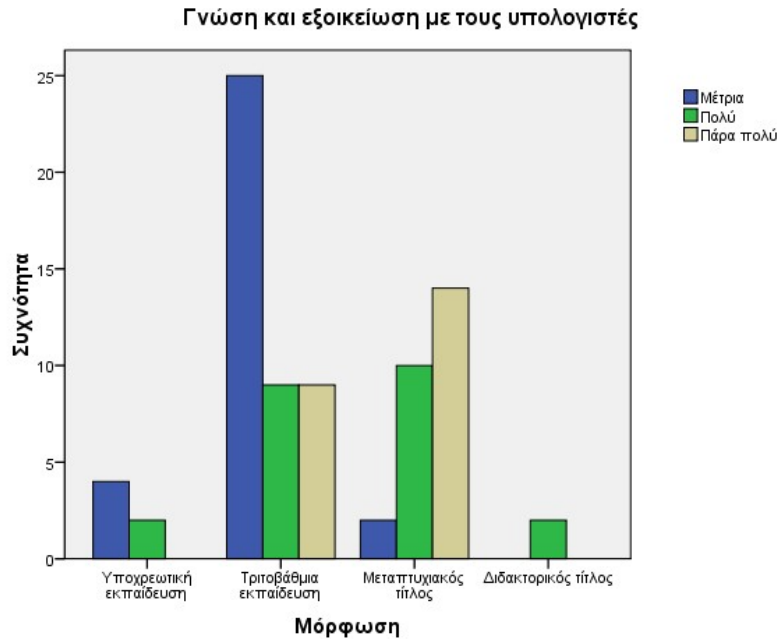
Εικόνα 26: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την ηλικία

6.2.3 Η επίδραση του μορφωτικού επιπέδου

Το μορφωτικό επίπεδο βρέθηκε να επιδρά με μεγάλη στατιστικώς σημαντικότητα στη γνώση τους και στην εξοικείωση τους με τους υπολογιστές. Ειδικότερα όσο υψηλότερο ήταν το μορφωτικό επίπεδο τόσο καλύτερη ήταν και η γνώση χειρισμού των Η/Υ με $p=0.001$ (Πίνακας 27, Εικόνα 27).

Πίνακας 27: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Γνώση και εξοικείωση με τους Η/Υ;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

	Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές			p
	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Εκπαίδευση				
Υποχρεωτική	4	2	0	0,000**
Τριτοβάθμια	25	9	9	
Μεταπτυχιακός τίτλος	2	10	14	
Διδακτορικός τίτλος	0	2	0	

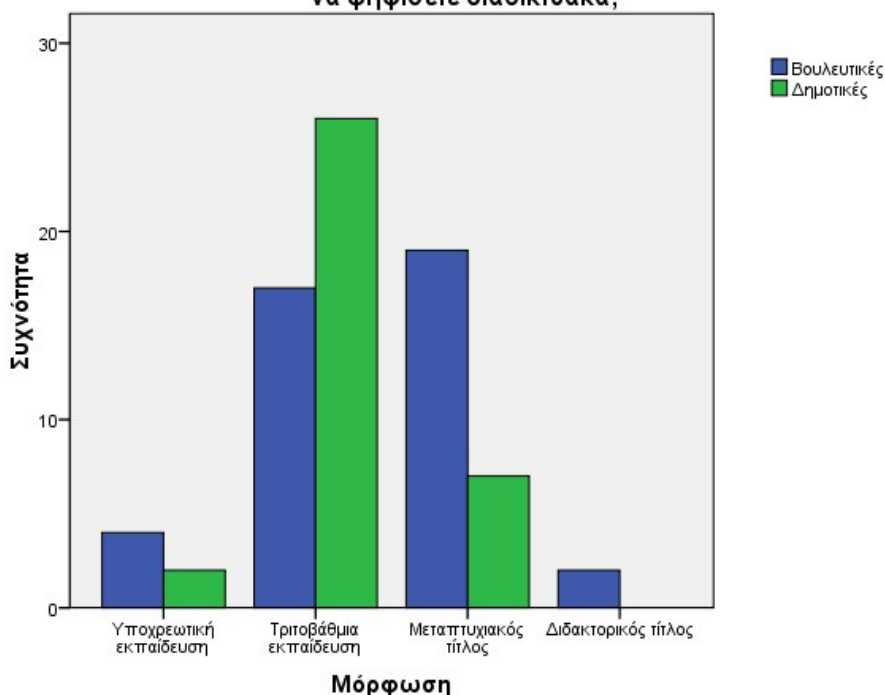
Εικόνα 27: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Γνώση και εξοικείωση με τους Η/Υ;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

Ακόμα η μόρφωση βρέθηκε να επηρεάζει την προτίμηση των συμμετεχόντων ως προς το είδος των εκλογών στο οποίο επιθυμούν να ψηφίσουν ηλεκτρονικά. Έτσι η πλειοψηφία των ατόμων που είχαν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση βρέθηκαν να προτιμούν τις δημοτικές, ενώ σε όλες οι υπόλοιπες ομάδες στην πλειοψηφία τους επέλεξαν τις βουλευτικές (Πίνακας 28, Εικόνα 28).

Πίνακας 28: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

εκπαίδευση	Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά;		p
	Βουλευτικές	Δημοτικές	
Υποχρεωτική	4	2	0,023*
Τριτοβάθμια	17	26	
Μεταπτυχιακός τίτλος	19	7	
Διδακτορικός τίτλος	2	0	

Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά;

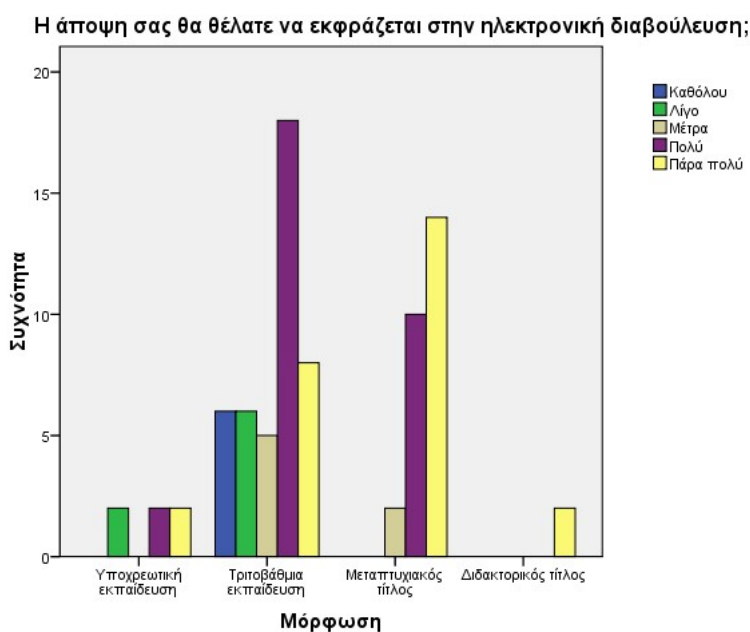
Εικόνα 28: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

Σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες επιθυμούν να εκφράζεται η άποψη τους στην ηλεκτρονική διαβούλευση, το σύνολο των κατόχων διδακτορικού απάντησε Πάρα πολύ, το ίδιο και η πλειοψηφία των κατόχων μεταπτυχιακού. Η πλειοψηφία των ατόμων που είχαν λάβει έως τριτοβάθμια εκπαίδευση απάντησε Πολύ, ενώ ισόποσες απαντήσεις δόθηκαν από όσους είχαν λάβει υποχρεωτική εκπαίδευση (Πίνακας 29, Εικόνα 29).

Πίνακας 29: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

Μόρφωση	Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Υποχρεωτική εκπαίδευση	0	2	0	2	2	0,039*

Τριτοβάθμια εκπαίδευση	6	6	5	18	8	
Μεταπτυχιακός τίτλος	0	0	2	10	14	
Διδακτορικός τίτλος	0	0	0	0	2	

Εικόνα 29: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

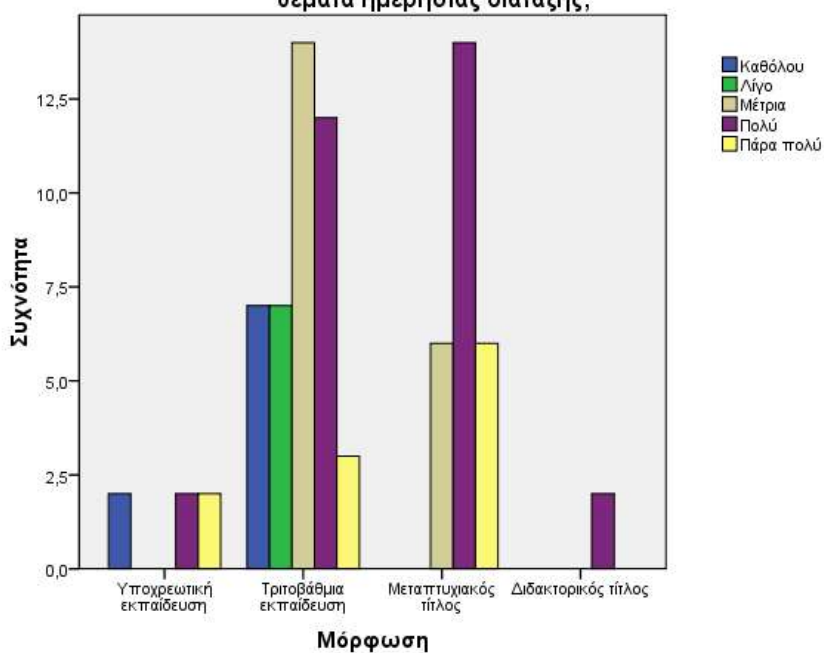
Σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι πολίτες επιθυμούν να συμμετέχουν στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης, η πλειοψηφία των κατόχων μεταπτυχιακού και διδακτορικού τίτλου απάντησαν πολύ. Ο βαθμός αυτός ήταν λιγότερες για τις υπόλοιπες ομάδες πληθυσμού (Πίνακας 30, Εικόνα 30).

Πίνακας 30: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

	Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;	p
--	---	---

Μόρφωση	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Υποχρεωτική εκπαίδευση	2	0	0	2	2	0,017*
Τριτοβάθμια εκπαίδευση	7	7	14	12	3	
Μεταπτυχιακός τίτλος	0	0	6	14	6	
Διδακτορικός τίτλος	0	0	0	2	0	

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;

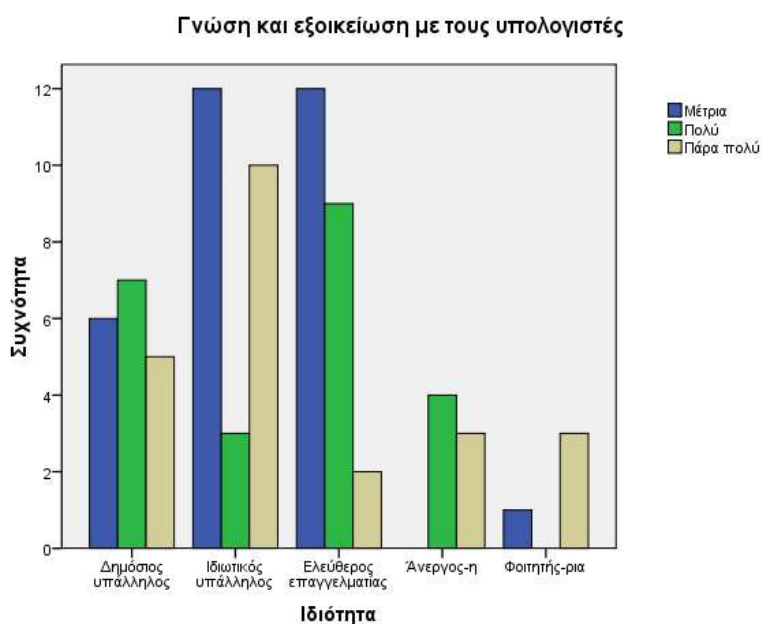
Εικόνα 30: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την εκπαίδευση

6.2.4 Η επίδραση του επαγγέλματος

Το επάγγελμα των συμμετεχόντων βρέθηκε να επιδρά στην εξοικείωση τους με τους υπολογιστές. Έτσι, οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και οι ελεύθεροι επαγγελματίες είχαν μέτρα εξοικείωση στην πλειοψηφία τους, ενώ η πλειονότητα των δημοσίων υπαλλήλων και των ανέργων είχε πολύ καλή εξοικείωση (Πίνακας 31, Εικόνα 31).

Πίνακας 31: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Επαγγελματική ιδιότητα	Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Δημόσιος υπάλληλος			6	7	5	0,017*
Ιδιωτικός υπάλληλος			12	3	10	
Ελεύθερος επαγγελματίας			12	9	2	
Άνεργος-η			0	4	3	
Φοιτητής-ρια			1	0	3	

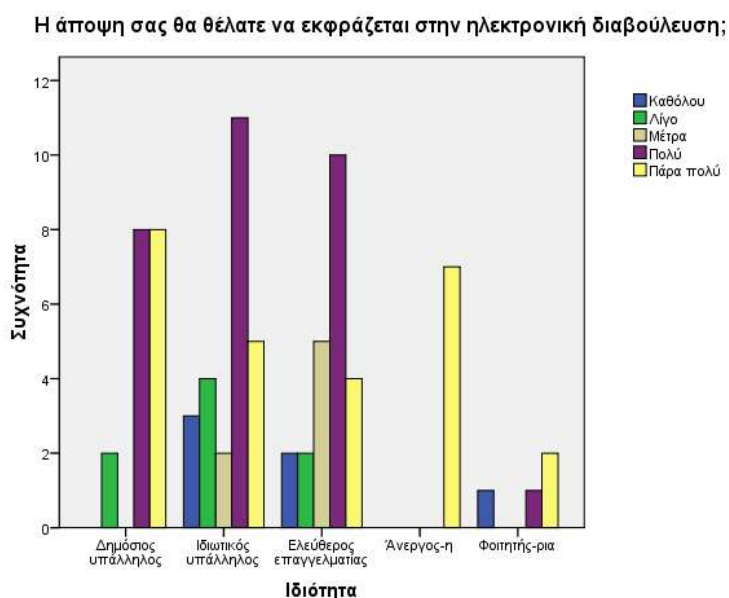
Εικόνα 31: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Γνώση και εξοικείωση με τους υπολογιστές;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Σχετικά με το πόσο θα ήθελαν οι συμμετέχοντες να εκφράζεται η άποψη τους στην ηλεκτρονική διαβούλευση, η πλειοψηφία των ελεύθερων επαγγελματιών και

ιδιωτικών υπαλλήλων απάντησε πολύ, ενώ των δημοσίων υπαλλήλων των ανέργων και των φοιτητών, πάρα πολύ (Πίνακας 32, Εικόνα 32).

Πίνακας 32: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Επαγγελματική ιδιότητα	Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Δημόσιος υπάλληλος	0	2	0	8	8	0,022*
Ιδιωτικός υπάλληλος	3	4	2	11	5	
Ελεύθερος επαγγελματίας	2	2	5	10	4	
Άνεργος-η	0	0	0	0	7	
Φοιτητής-ρια	1	0	0	1	2	

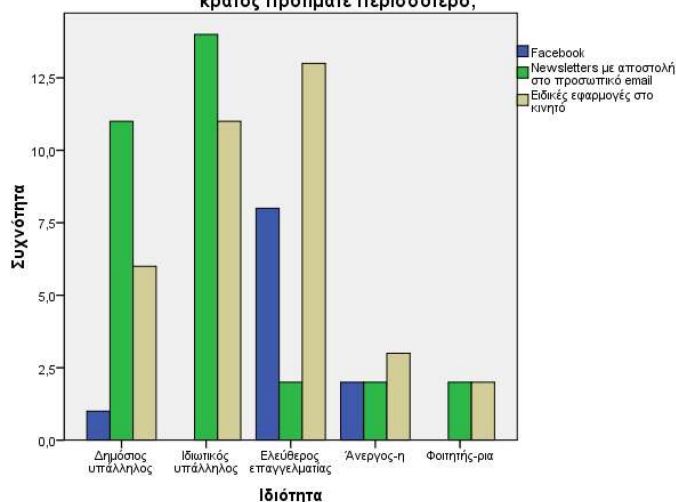
Εικόνα 32: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Οι δημόσιοι υπάλληλοι σε αντίθεση με όλες τις άλλες ομάδες απάντησαν πως προτιμούν να επικοινωνούν με το δήμο ή το κράτος μέσα από το email τους, ενώ η πλειοψηφία των υπολοίπων φαίνεται να προτιμά ειδικές εφαρμογές στο κινητό (Πίνακας 33, Εικόνα 33).

Πίνακας 33: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

	Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;			p
Επαγγελματική ιδιότητα	Facebook	Newsletters με αποστολή στο προσωπικό email	Ειδικές εφαρμογές στο κινητό	
Δημόσιος υπάλληλος	1	11	6	0,003**
Ιδιωτικός υπάλληλος	0	14	11	
Ελεύθερος επαγγελματίας	8	2	13	
Άνεργος-η	2	2	3	
Φοιτητής-ρια	0	2	2	

Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;

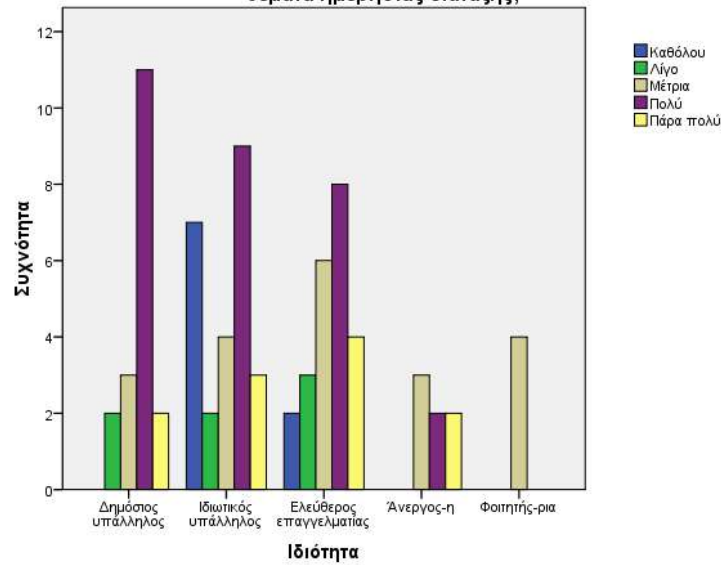
Εικόνα 33: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Ποιο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Ο βαθμός στον οποίο επιθυμούν οι πολίτες να συμμετέχουν στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης, ήταν πολύ μεγάλος για την πλειοψηφία όλων των ομάδων επαγγέλματος. Ωστόσο αρκετοί έδωσαν την απάντηση καθόλου από τις επαγγελματικές ομάδες των ιδιωτικών υπαλλήλων και των ελεύθερων επαγγελματιών (Πίνακας 34, Εικόνα 34).

Πίνακας 34: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

	Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Επαγγελματική ιδιότητα						
Δημόσιος υπάλληλος	0	2	3	11	2	0,035*
Ιδιωτικός υπάλληλος	7	2	4	9	3	
Ελεύθερος επαγγελματίας	2	3	6	8	4	
Άνεργος-η	0	0	3	2	2	
Φοιτητής-ρια	0	0	4	0	0	

Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;

Εικόνα 34: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

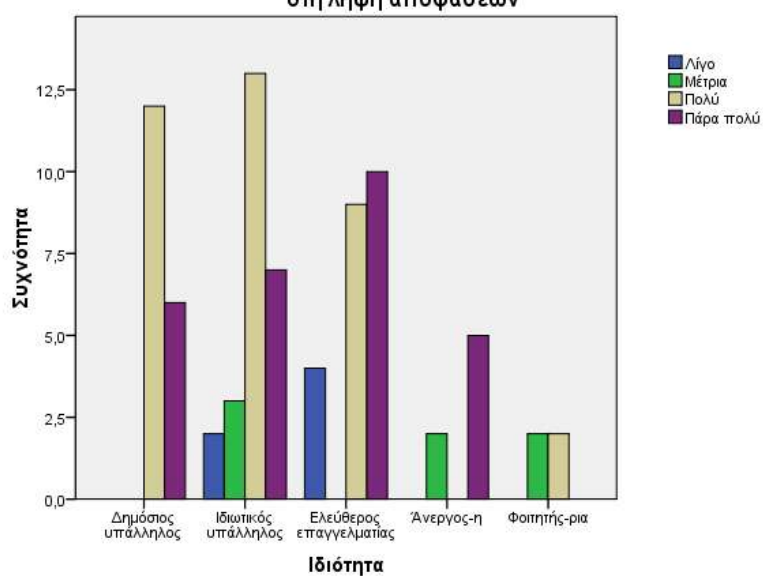
Η αύξηση της διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων με τη χρήση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας ήταν πολύ σημαντική για την πλειοψηφία των δημοσίων υπαλλήλων, και πάρα πολύ σημαντική για την πλειοψηφία όλων των υπόλοιπων επαγγελματικών ομάδων (Πίνακας 35, Εικόνα 35).

Πίνακας 35: Κατανομή των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογίστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Επαγγελματική ιδιότητα	Αξιολογίστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων					p
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	
Δημόσιος υπάλληλος	0	0	0	12	6	0,004*
Ιδιωτικός υπάλληλος	0	2	3	13	7	
Ελεύθερος	0	4	0	9	10	

επαγγελματίας						
Άνεργος-η	0	0	2	0	5	
Φοιτητής-ρια	0	0	2	2	0	

Αξιολογήστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων

Εικόνα 35: Διαγραμματική απεικόνιση της κατανομής των απαντήσεων στην ερώτηση «Αξιολογήστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία: Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων;» στον υπό μελέτη πληθυσμό με βάση την επαγγελματική ιδιότητα

Συζήτηση

Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να εκτιμήσει το ρόλο της τεχνολογίας της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και συγκεκριμένα στην ηλεκτρονική ψηφοφορία. Για το σκοπό αυτό συγκεντρώθηκαν δεδομένα από 77 ανθρώπους τυχαία, με τη χρήση ερωτηματολογίων τα οποία διανεμήθηκαν ηλεκτρονικά. Τα δεδομένα τα οποία συγκεντρώθηκαν αφορούσαν στα ατομικά στοιχεία του πληθυσμού, όσο και τις απόψεις τους σχετικά με το ρόλο του διαδικτύου στη σύγχρονη διακυβέρνηση αλλά και την ηλεκτρονική ψηφοφορία.

Ο υπό μελέτη πληθυσμός αποτελούνταν κυρίως από γυναίκες σε ποσοστό 76,6%, ενώ η πλειοψηφία των συμμετεχόντων ήταν άτομα ηλικίας μεταξύ 51-64 ετών. Περισσότεροι από ένας στους συμμετέχοντες είχαν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση και ασχολούνταν με το ελεύθερο επάγγελμα. Τέλος ως προς την εξοικείωση τους με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, στο 40,3% των περιπτώσεων ήταν μέτρια.

Σχετικά με τις απόψεις του πληθυσμού για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και το ρόλο της στη βελτίωση των σύγχρονων συνθηκών η πλειοψηφία δήλωσε πως ήταν υπέρ της εισόδου της στην κοινωνία. Ειδικότερα της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ψηφοφορίας αφορούν στην μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων και στην άριστη πρόσβαση των ανθρώπων λόγω απόστασης, κοινωνικής, οικονομικής κατάστασης κ.α. στις εκλογές.

Σχετικά με τους ατομικούς παράγοντες που επηρεάζουν την άποψη προς την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, το φύλο βρέθηκε να επιδρά στατιστικώς σημαντικά, με τις γυναίκες να είναι περισσότερο θετικά διατεθειμένες απέναντι στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση. Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και ο Β. Φέλλας στη διπλωματική του εργασία, στη οποία αφορούσε στο ρόλο του ηλεκτρονικού συμβούλου ψήφου. Ο ίδιος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι γυναίκες ήταν περισσότερο θετικές απέναντι στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση και στο θετικό της αντίκτυπο για το κράτος (Φέλλας, 2013).

Η ηλικία βρέθηκε να επηρεάζει επίσης στατιστικώς σημαντικά την αντίληψη των συμμετεχόντων για την ηλεκτρονική ψηφοφορία. Εντύπωση προκαλεί ότι οι άνθρωποι μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 50) θεώρησαν πολύ σημαντικό το ρόλο του διαδικτύου στη διακυβέρνηση του κράτους. Σε άλλες μελέτες βέβαια η ηλικία αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα, καθώς οι μεγαλύτερες ηλικίες δεν μπορούν να

χειριστούν την τεχνολογία και το διαδίκτυο, το οποίο είναι προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή στην ηλεκτρονική ψηφοφορία (Μποζίνη, 2006).

Επιπλέον οι δημόσιοι υπάλληλοι βρέθηκαν να είναι περισσότερο εξοικειωμένοι σε σχέση με τα υπόλοιπα επαγγέλματα, τα οποία διερευνήθηκαν. Τέλος το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων βρέθηκε να επιδρά στατιστικώς σημαντικά στην άποψη περί ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Ειδικότερα, υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο συνεπάγεται και καλύτερη άποψη σχετικά με την ηλεκτρονική ψηφοφορία, καθώς η καλύτερη εκπαίδευση συχνά συνοδεύεται και από βελτιωμένες τεχνολογικές γνώσεις. Τα δεδομένα της παρούσας μελέτης συμφωνούν με αυτά του Χ. Κορφούζι, ο οποίος διερεύνησε του παράγοντες που επηρεάζουν την άποψη των πολιτών για την ηλεκτρονική διαβούλευση (Κορφούζι, 2016).

Συμπεράσματα

Από όλα τα παραπάνω γίνεται κατανοητό πως τα οφέλη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και ειδικότερα της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας είναι πολυάριθμα. Ωστόσο σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για την ορθή λειτουργία του συστήματος αυτού είναι ο τεχνολογικός αναλφαριθμισμός των πολιτών. Έτσι λοιπόν κρίνεται απαραίτητο να παρθούν ορισμένα μέτρα τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου οι υπηρεσίες της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών να εκμεταλλεύονται πλήρως.

Για την επίτευξη αυτών των σκοπών είναι σημαντικό κάθε κράτος αλλά και όλα μαζί, να προσπαθήσουν να επιτύχουν τους παρακάτω στόχους:

- Στην εκμάθηση των πολιτών ανεξάρτητα από την ηλικία τους, των τεχνολογιών της πληροφορικής και της επικοινωνίας, μέσα από τη διά βίου μάθηση
- Στην αύξηση των κονδυλίων προκειμένου να επανδρωθούν τα σχολεία με τον κατάλληλο ηλεκτρονικό εξοπλισμό ή να αναβαθμιστούν οι ήδη υπάρχοντες
- Αύξηση των ενημερωτικών δράσεων τόσο προς τους πολίτες όσο και προς τις κυβερνήσεις, σχετικά με τα οφέλη της ηλεκτρονικής δημοκρατίας
- Επένδυση των κρατών προς τις δομές εκείνες οι οποίες θα μπορούν να στηρίξουν τη γρηγορότερη πρόσβαση στο διαδίκτυο.

- Δημιουργία ειδικών δικτύων τα οποία θα λειτουργούν μόνο για τις ηλεκτρονικές ψηφοφορίες ώστε να αυξηθεί η ασφάλεια της υπηρεσίας

Βιβλιογραφία

- C Shailendra, J. P., SS Sharma. (2007). E-Government and E-Governance: Definitions/Domains Framework and status around the world. *Computer Society of India*.
- Collodi, J. (2016). Governance, E-democracy. <https://www.eldis.org/search?theme=C531#.V7bKdaJ5rHE>.
- D Dictson, D. R. (2000). The Modern Democratic Revolution: An Objective Survey of Internet-based Elections. *White Paper*, www.securepoll.com
- D Zissis, D. L., AE Papadopoulou. (2016). Competent Electronic Participation Channels in Electronic Democracy. *Academic conferences Ltd*, 195-208.
- G Spirakis, C. S., K Nikolopoulos. (2010). The impact of electronic government on democracy: E-democracy through e-participation. *Electronic Government, An international Journal*, 7(1), 74-88.
- Giblin, R. (2007). *Πόλεμος και αλλαγή στη διεθνή πολιτική: Ποιότητα*.
- H Kinder, W. H. (2004). *The Penguin Atlas of World History, From the French Revolution to the present*: Penguin books.
<http://sdnhq.undp.org/it4dev/>.
<https://personaldemocracy.com/steven-clift>.
<https://www.internetworldstats.com/stats.htm>.
<https://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>.
- ITU. (2008). International Telecommunication Union. 15.
- Jefferson, D. (2000). ATM Network Voting: A non-Starter. I. *The Risks Digest*, 21(15), 2000.
- M Burnester, E. M. (2002). *Towards secure and practical e-elections in the New Era*. Secure Electronic Voting, Kluwer Academic Publishers.
- M de Vries, W. B. (2016). Evaluating e-voting: theory and practice. <https://arxiv.org/pdf/1602.02509.pdf>.
- Mercury, R. (1992). Physical Verifiability of Computer Systems. In: Proceedings of the 5th International Virus and Security Conference. <http://www.notablesoftware.com/evote.html>.
- Smith, A. (2007). Securing e-voting as a legitimate option for e-governance. *Electronic Government, An international Journal*, 4(3), 269-289.
- Α Τσακαλίδης, Π. Μ., Α Παναγιωτάκη. (2016). Ηλεκτρονική Διοίκηση και Επίπεδα Εφαρμογών. Η τεχνολογία στην υπηρεσία του πολίτη. <http://www.tsakalidis.gr/e-government/e-government.pdf>.
- Κεμαλής, Κ. (2006). Ηλεκτρονική δημοκρατία: Ζητήματα και εφαρμογές. <http://www.icsd.aegean.gr/icsd/error.php>.
- Κορφούζι, Χ. (2016). *Ηλεκτρονική Διαβούλευση (φάση ψηφοφορίας και αποτελέσματα)*. Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιά, 2016.
- Κρεμμυδάς, Β. (2001). *Νεότερη Ιστορία-Ελληνική και Ευρωπαϊκή*: Τυπωθήτω.
- Μποζίνη, Α. (2006). *Εφαρμογές και επιπτώσεις των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στις Διεθνείς Οικονομικές και πολιτικές σχέσεις: Ηλεκτρονική Οικονομική παγκοσμιοποίηση και ηλεκτρονική δημοκρατική διακυβέρνηση*. Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη
- Σιούλης, Χ. (2003). Η Ευρωπαϊκή Νομοθεσία για τις Ηλεκτρονικές Υπογραφές. www.Sioulis.gr
- Σύνταγμα. Σύνταγμα της Ελλάδας, Άρθρο 5.
- Τομάς, Φ. (2001). *Το Lexus και η ελιά-Τι είναι η παγκοσμιοποίηση*: Ωκεανίδα.

- ΥΔΜΗΔ. (2016a). Στρατηγική για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση 2014-2020. *Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.*
- ΥΔΜΗΔ. (2016b). Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.
- Φέλλας, Β. (2013). *Η επίδραση του ηλεκτρονικού συμβούλου ψήφου στην διαμόρφωση πολιτικής άποψης: Η περίπτωση του CHOOSE4CYPRUS.* Πτυχιακή, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεμεσός.
- Κορφούζι, Χ. (2016). *Ηλεκτρονική Διαβούλευση (φάση ψηφοφορίας και αποτελέσματα).* Πτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιά, 2016.
- Μποζίνη, Α. (2006). *Εφαρμογές και επιπτώσεις των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών στις Διεθνείς Οικονομικές και πολιτικές σχέσεις: Ηλεκτρονική Οικονομική παγκοσμιοποίηση και ηλεκτρονική δημοκρατική διακυβέρνηση.* Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη
- Φέλλας, Β. (2013). *Η επίδραση του ηλεκτρονικού συμβούλου ψήφου στην διαμόρφωση πολιτικής άποψης: Η περίπτωση του CHOOSE4CYPRUS.* Πτυχιακή, Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Λεμεσός.

Παράρτημα I

Ερωτηματολόγιο

1. Φύλο
 - a. Άνδρας
 - b. Γυναίκα
2. Ηλικία σε έτη
 - a. 18-30
 - b. 31-40
 - c. 50-64
 - d. >65
3. Μορφωτικό επίπεδο
 - a. Υποχρεωτική εκπαίδευση
 - b. Τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - c. Μεταπτυχιακός τίτλος
 - d. Διδακτορικός τίτλος
4. Ιδιότητα
 - a. Δημοτικός υπάλληλος
 - b. Δημότης
 - c. Ιδιωτικός υπάλληλος
 - d. Επιχειρηματίας
5. Γνώση και εξοικείωση με Η/Υ
 - a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
6. Πόσο σημαντική θεωρείτε την ηλεκτρονική διακυβέρνηση για τη βελτίωση των κοινωνικών υπηρεσιών
 - a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
7. Θεωρείται την ικανότητα ψήφου μέσω διαδικτύου σημαντική;
 - a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
8. Σε ποιο από τα δύο είδη εκλογών θα σας ενδιέφερε περισσότερο να μπορείτε να ψηφίσετε διαδικτυακά;

- a. Βουλευτικές
 - b. Δημοτικές
9. Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου ή του Κοινοβουλίου στην ιστοσελίδα;
- a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
10. Σε τι βαθμό επιθυμείτε την ανάρτηση σημαντικών προκηρύξεων στην ιστοσελίδα του δήμου ή του κράτους;
- a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
11. Σε ποιο βαθμό σας ενδιαφέρει ένας διάυλος ηλεκτρονικής διαβούλευσης με το δήμο ή το κράτος;
- a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
12. Η άποψη σας θα θέλατε να εκφράζεται στην ηλεκτρονική διαβούλευση;
- a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια
 - d. Πολύ
 - e. Πάρα πολύ
13. Ποια δύο από τα παρακάτω μέσα ηλεκτρονικής επικοινωνίας με το δήμο και το κράτος προτιμάτε περισσότερο;
- a. Facebook
 - b. Twitter
 - c. Newsletters με αποστολή στο προσωπικό email
 - d. Ειδικές εφαρμογές στο κινητό
14. Με ποιο τρόπο ψηφοφορίας προτιμάτε να ψηφίζετε για τα ζητήματα που αφορούν στο δήμο ή/και στο κράτος;
- a. Την παραδοσιακή
 - b. Την ηλεκτρονική
15. Σε ποιο βαθμό επιθυμείτε να συμμετέχετε στην ηλεκτρονική διαβούλευση για θέματα ημερήσιας διάταξης;
- a. Καθόλου
 - b. Λίγο
 - c. μέτρια

- d. Πολύ
- e. Πάρα πολύ

16. Αξιολογείστε τη σημασία των παρακάτω πλεονεκτημάτων που θα παρουσίαζε η ηλεκτρονική συμμετοχή και η ηλεκτρονική ψηφοφορία.

A/A		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
1	Αύξηση λογοδοσίας					
2	Αύξηση διαφάνειας στη λήψη αποφάσεων					
3	Αύξηση αποδοτικότητας					
4	Δημοκρατική διακυβέρνηση					